

Udskriftsdato: 23. december 2025

VEJ nr 9074 af 31/01/2022 (Historisk)

Vejledning om bekendtgørelse om ophold i varetægt (varetægtsvejledningen)

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: Justitsmin.,
Direktoratet for Kriminalforsorgen, j.nr. 21-61-0122

Senere ændringer til forskriften

VEJ nr 9660 af 30/08/2023

Vejledning om bekendtgørelse om ophold i varetægt (varetægtsvejledningen)

Afsnit I

Indledning

Kapitel 1

Bekendtgørelsens opbygning og anvendelsesområde

1. Bekendtgørelsen om ophold i varetægtsfængsel (varetægtsbekendtgørelsen) er udstedt efter retsplejelovens § 772, stk. 2, 2. pkt., hvoraf det fremgår, at justitsministeren kan fastsætte regler om varetægtsarrestanternes adgang til at afsende lukkede breve, og retsplejelovens § 776, hvoraf det fremgår, at justitsministeren fastsætter nærmere regler om behandlingen af varetægtsarrestanter, herunder særlige regler for varetægtsarrestanter, som er isolerede efter rettens bestemmelse, og regler om hvilke afgørelser, truffet af kriminalforsorgsområdet, der kan påklages til Direktoratet for Kriminalforsorgen, samt retsplejelovens § 776 a, stk. 2, hvoraf det fremgår, at justitsministeren kan fastsætte regler om gennemførelse af fotografering og optagelse af fingeraftryk efter stk. 1, herunder om opbevaring og destruktion.

2. Bekendtgørelsen indeholder for det første en egentlig regulering af en række områder, hvor reglerne er forskellige for henholdsvis varetægtsarrestanter og dømte. Dette gælder fx på områder som anbringelse af varetægtsarrestanter, udgang og besøg til varetægtsarrestanter, varetægtsarrestanternes adgang til brevveksling og til at føre telefonsamtaler.

3. For det andet indeholder varetægtsbekendtgørelsen på de områder, hvor der er fastsat fælles administrative regler for varetægtsarrestanter og dømte, en gengivelse af hovedindholdet af den centrale bestemmelse på området samt en henvisning til de administrative regler udstedt efter straffuldbyrdsloven og retsplejeloven. Dette gælder fx områder som disciplinærstraf, magtanvendelse og sikringsmidler. På alle disse områder findes den egentlige administrative regulering i de bekendtgørelser m.v., som er udstedt efter både straffuldbyrdsloven og retsplejelovens § 776 og § 776 a, stk. 2, og hvortil varetægtsbekendtgørelsen henviser.

4. For det tredje indeholder varetægtsbekendtgørelsen henvisninger til bestemmelser i retsplejeloven, der dels giver retten mulighed for at træffe bestemmelse om isolation af varetægtsarrestanten, dels regulerer politiets adgang til at anordne brev- og besøgskontrol og foretage andre begrænsninger i varetægtsarrestantens rettigheder. Disse bestemmelser i retsplejeloven findes i §§ 770 ff. og omtales nærmere nedenfor.

5. Som det fremgår af bestemmelsen finder varetægtsbekendtgørelsen anvendelse på

- 1) varetægtsarrestanter, der er anbragt i varetægtsfængsel (arresthus) (§ 1, stk. 1), og
- 2) varetægtsarrestanter, som efter reglerne i varetægtsbekendtgørelsens kapitel 7 midlertidigt overføres til Herstedvester Fængsel (§ 1, stk. 2).

Bekendtgørelsen finder endvidere med de fornødne fravigelser anvendelse på

- 3) andre personer, der er anbragt i varetægtsfængsel, medmindre den pågældende udstår straf, afsoner tvangsbøde eller underholdsbidrag, eller er forvaret som vidne eller lignende efter reglerne i retsplejeloven (§ 1, stk. 3).

6. Begrebet varetægtsfængsel omfatter ud over arresthusene også Københavns Fængsler og arrestafdelinger i de lukkede fængsler.

7. Afgrænsningen i § 1, stk. 1, indebærer blandt andet, at varetægtsarrestanter, der af retten anbringes i varetægtssurrogat, fx psykiatrisk afdeling/hospital eller særligt sikret social institution for unge, ikke er

omfattet af bekendtgørelsen (jf. dog nedenfor under pkt. 70 om sygedagpenge til hospitalsanbragte, der har haft ophold i varetægtsfængsel). Endvidere omfatter bekendtgørelsen ikke varetægtsarrestanter, der i medfør af retsplejelovens § 777, stk. 1, overføres frivilligt til ”anstalt for personer, der udstår frihedsstraf eller forvaring”. Som det fremgår af § 777, stk. 1, behandles frivilligt overførte varetægtsarrestanter ”efter de regler, der gælder for personer, der er anbragt dér i henhold til dom, mens den tvangsmæssigt overførte varetægtsarrestant behandles efter reglerne om varetægtsarrestanter, i det omfang orden og sikkerhed i institutionen gør det muligt. Arrestanten må dog ikke uden rettens godkendelse forlade institutionen, bortset fra de tilfælde, der er nævnt i § 771, stk. 5”.

8. Afgrænsningen i § 1, stk. 3, indebærer blandt andet, at fx anholdte - med de fornødne fravigelser - er omfattet af bekendtgørelsen.

9. Af udlændingelovens og hjemrejselovens regler følger endvidere, at udlændinge, hvis frihedsberøvelse er opretholdt af retten, er omfattet af varetægtsreglerne med de modifikationer, der følger af udlændingeloven. Af hjemrejselovens regler følger herudover, at udlændinge, som er varetægtsfængslet efter de særlige regler i hjemrejseloven, er omfattet af varetægtsreglerne. Særligt for så vidt angår udlændinge, som efter udlændingelovens § 36 eller hjemrejselovens § 16 er frihedsberøvet efter politiets bestemmelse (i op til 3 døgn), henledes opmærksomheden på, at det fremgår af udlændingeloven, at disse er omfattet af retsplejelovens regler om anholdelse. Det følger herefter af varetægtsbekendtgørelsens § 1, stk. 3, at varetægtsbekendtgørelsen med de fornødne fravigelser tillige finder anvendelse for denne gruppe.

10. Af § 2 fremgår det, at Direktoratet for Kriminalforsorgen under Justitsministeriet varetager den centrale ledelse af gennemførelsen af varetægtsophold, men at det ikke er kriminalforsorgen, der træffer afgørelse om isolation eller andre begrænsninger i varetægtsarrestantens rettigheder af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed efter reglerne i retsplejeloven.

11. § 3 indeholder en gengivelse af retsplejelovens § 770, stk. 1, og skal ses i sammenhæng med de efterfølgende bestemmelser i retsplejeloven, jf. nærmere nedenfor under pkt. 12-15 til §§ 4-5.

12. §§ 4-5 indeholder en angivelse af de begrænsninger, som retten og politiet efter reglerne i retsplejelovens § 770 a-e og §§ 771-773 kan fastsætte i varetægtsarrestantens rettigheder. Det drejer sig dels om isolation efter rettens bestemmelse, dels politiets mulighed for at træffe bestemmelse om brev- og besøgskontrol og af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed at fastsætte andre begrænsninger i varetægtsarrestantens rettigheder. ”Andre begrænsninger” kan fx vedrøre adgang til at læse aviser og se tv samt adgangen til at medtage egne genstande.

13. Når kriminalforsorgsområdet skal træffe afgørelse efter bekendtgørelsen, påhviler det kriminalforsorgsområdet at sikre sig, at der ikke herved sker en tilsidesættelse af rettens bestemmelse om isolation eller politiets bestemmelse om brev- og besøgskontrol eller andre begrænsninger. Dette gælder også i relation til fx §§ 56-60 og kapitel 26 om henholdsvis besøg af en besøgsven og særlige tilbud til isolerede varetægtsarrestanter. Uanset at kriminalforsorgsområdet ved disse bestemmelser pålægges en pligt til at handle i forhold til visse varetægtsarrestanter, skal kriminalforsorgsområdet også sikre sig, at der ikke herved sker en tilsidesættelse af rettens bestemmelse om isolation eller begrænsninger fastsat af politiet.

14. Når der er truffet afgørelse om isolation eller andre begrænsninger, påhviler det politiet at give kriminalforsorgsområdet besked herom.

15. Hvis kriminalforsorgsområdet er i tvivl om, hvorvidt der er risiko for, at kriminalforsorgsområdets afgørelse i et givet tilfælde vil stride mod bestemmelse om isolation, brev- og besøgskontrol eller andre begrænsninger af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed, bør kriminalforsorgsområdet søge dette afklaret hos politiet.

16. § 6 indeholder en gengivelse af retsplejelovens § 774. Forbuddet - mod at institutionens personale m.v. anvendes til at udforske varetægtsarrestanten - vedrører ifølge forarbejderne til denne bestemmelse alene den aktive udforskning. Institutionens personale må således ikke udføre positive handlinger med det formål at bistå politiet med at indhente oplysninger om eller fra varetægtsarrestantens side til brug under efterforskningen af den sag, der er grundlaget for varetægtsfængslingen.

Kapitel 2

Erstatning for ulykkestilfælde m.v.

17. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 2 ydes varetægtsarrestanter i kriminalforsorgens institutioner erstatning for ulykkestilfælde m.v. efter reglerne i bekendtgørelse om erstatning og godtgørelse til indsatte i kriminalforsorgens institutioner og til dømte og prøveløsladte under udførelse af samfundstjeneste for følger af ulykkestilfælde m.v.

I tilknytning til bekendtgørelsen er udarbejdet vejledning om erstatning og godtgørelse til indsatte i kriminalforsorgens institutioner og til dømte og prøveløsladte under udførelse af samfundstjeneste for følger af ulykkestilfælde m.v., som indeholder en nærmere beskrivelse af og vejledning om reglerne på dette område.

Afsnit II

Valg af varetægtsfængsel m.v.

Kapitel 3

Almindelige bestemmelser om anbringelse og overførsel

18. Hovedreglen er, at varetægtsarrestanter så vidt muligt anbringes i varetægtsfængsel, dér hvor straffesagen behandles, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 8. Baggrunden for denne regel er, at det af hensyn til straffesagens behandling er mest praktisk, at varetægtsarrestanten opholder sig i nærheden af den politimyndighed og den domstol, som behandler straffesagen.

19. Varetægtsbekendtgørelsen regulerer, hvornår der kan ske anbringelse i eller overførsel til andet varetægtsfængsel, kapitel 4, og anbringelse uden for varetægtsfængsel, kapitel 5. Herudover indeholder bekendtgørelsen særlige regler om overførsel til Vestre Hospital under Københavns Fængsler, kapitel 6, og midlertidig overførsel til Herstedvester Fængsel, kapitel 7.

20. I relation til visse overførsler til Vestre Hospital eller fx overførsel til andet arresthus med henblik på sikringscelleanbringelse, vil det fra starten være klart, at der er tale om en midlertidig overførsel. Dette gælder i alle tilfælde ved midlertidig overførsel til Herstedvester Fængsel. I de nævnte tilfælde, hvor grundlaget for overførslen er af forbigående karakter, skal varetægtsarrestanten som altovervejende hovedregel tilbageføres til den institution, hvorfra pågældende er overført, når grundlaget for den midlertidige overførsel ikke længere er til stede.

Reglerne i varetægtsbekendtgørelsens § 18, stk. 3, og § 20, stk. 3, om tilbageførsel fra henholdsvis Vestre Hospital og Herstedvester Fængsel er fastsat i overensstemmelse hermed, jf. nedenfor under pkt. 40 og 44.

21. Opmærksomheden henledes på varetægtsbekendtgørelsens § 9, hvorefter varetægtsarrestantens forsvaret og politiet skal underrettes om enhver overførsel af varetægtsarrestanten – så vidt muligt inden overførslen finder sted. Er der tale om anbringelse uden for arresthus efter retsplejelovens § 770, stk. 2, 2. pkt., skal politiet underrettes snarest muligt og senest samtidig med, at overførslen finder sted.

22. Endelig henledes opmærksomheden på skrivelse nr. 72 af 5. juli 2002 om nye regler som følge af lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forvaltningsloven (Fangeflugt og begrænsning af aktindsigt) m.v.

Kapitel 4

Anbringelse i eller overførsel til andet varetægtsfængsel end der, hvor straffesagen behandles

23. Overførsel kan fx ske af hensyn til efterforskningen. Denne mulighed anvendes i praksis bl.a. i straffesager med flere sigtede, hvor politiet finder det nødvendigt, at de sigtede anbringes i forskellige arresthuse. Politiets anmodninger om overførsel af hensyn til efterforskningen skal så vidt muligt imødekommes.

24. Overførsel kan endvidere bl.a. ske, hvis det er påkrævet ud fra sikkerhedsmæssige hensyn. Der kan fx være tale om, at der er en særlig risiko for, at varetægtsarrestanten vil undvige.

25. Endelig kan manglende plads i arresthuset, eller andre særlige omstændigheder føre til, at varetægtsarrestanten anbringes i eller overføres til et andet arresthus end der, hvor straffesagen behandles. Andre særlige omstændigheder kan fx være, at en nærstående til varetægtsarrestanten gør tjeneste i institutionen, at overførsel anses for nødvendig for at forebygge overgreb på medindsatte m.v. eller varetægtsarrestantens vægtige personlige forhold.

Kapitel 5

Anbringelse uden for varetægtsfængsel

26. Varetægtsbekendtgørelsens kapitel 5 vedrører anbringelse uden for varetægtsfængsel.

27. Efter retsplejelovens § 770, stk. 2, 2. pkt., kan anbringelse uden for varetægtsfængsel ske af helbredsmæssige grunde eller i medfør af retsplejelovens § 777. Denne bestemmelse er gengivet i varetægtsbekendtgørelsens § 12, stk. 1.

Muligheden for anbringelse uden for varetægtsfængsel af helbredsmæssige grunde er særligt relevant i tilfælde, hvor det er nødvendigt midlertidigt at indlægge en varetægtsarrestant på hospital for at kunne give den pågældende den nødvendige lægelige behandling.

Spørgsmålet om, hvorvidt indlæggelse skal ske, afgøres af kriminalforsorgsområdet. I den forbindelse er det kriminalforsorgsområdets ansvar at sikre, at der sker den fornødne sikkerhedsmæssige vurdering, inden overførsel sker, samt at politiet snarest muligt og senest samtidig med, at overførslen iværksættes, orienteres om overførslen, jf. bekendtgørelsens § 9, stk. 1.

Det er endvidere kriminalforsorgsområdets ansvar at sikre, at varetægtsarrestantens forsvarer orienteres i overensstemmelse med reglen i § 9, stk. 2, dvs. så vidt muligt inden overførslen iværksættes.

28. Bekendtgørelsens § 12, stk. 2, er en gengivelse af indholdet af retsplejelovens § 777, stk. 1. Som det fremgår af bestemmelsen, skal varetægtsarrestanten, anklagemyndigheden og kriminalforsorgsområdet normalt samtykke i overførslen. Kun hvis helbredsmæssige hensyn eller hensynet til andres sikkerhed gør det påkrævet, kan overførsel efter § 777, stk. 1, med rettens godkendelse undtagelsesvis ske uden varetægtsarrestantens samtykke.

29. Overførsel kan efter § 777, stk. 1, ske til afsoningsinstitution eller til hospital m.v., jf. straffelovens §§ 68-69 (som vedrører idømmelse af særforanstaltninger).

30. Efter varetægtsbekendtgørelsens § 14 behandles spørgsmålet om overførsel i medfør af retsplejelovens § 777, stk. 1, af kriminalforsorgsområdet, jf. dog de tilfælde, der er nævnt i varetægtsbekendtgørelsens § 15.

31. Efter varetægtsbekendtgørelsens § 15 skal kriminalforsorgsområdet forelægge spørgsmålet om overførsel efter retsplejelovens § 777, stk. 1, for Direktoratet for Kriminalforsorgen i tilfælde, hvor varetægtsarrestanten

- ud fra de foreliggende oplysninger vurderes at have tilknytning til en rocker- eller bandegruppering m.v.,
- ved en ikke-endelig dom er idømt straf af fængsel på livstid eller forvaring, eller
- er sigtet for, tiltalt for eller ved en ikke-endelig dom dømt for overtrædelse af bestemmelser i straffelovens kapitel 12 eller 13.

32. Varetægtsbekendtgørelsens § 16 indeholder regler om, hvilke oplysninger det kriminalforsorgsområde, hvortil varetægtsarrestanten ønskes overført, skal have, når der er tale om overførsel til afsoningsinstitution. Bestemmelsen gælder også for sager, som behandles af direktoratet. Det er den myndighed (kriminalforsorgsområdet eller direktoratet), som behandler spørgsmålet om overførsel, der har ansvaret for tilvejebringelsen af disse oplysninger.

33. Muligheden for overførsel til afsoningsinstitution er efter bestemmelsens forarbejder begrundet i et ønske om at kunne give varetægtsarrestanter med langvarigt varetægtsophold mulighed for at blive anbragt under de mere gunstige forhold i en afsoningsinstitution, hvor bl.a. mulighederne for beskæftigelse, fritidstilbud m.v. er flere end i arresthusene. Som det fremgår af varetægtsbekendtgørelsens § 13, skal overførsel så vidt muligt ske til den institution, hvor varetægtsarrestanten må antages at blive anbragt efter eventuel domfældelse.

34. Varetægtsarrestanter, som er frivilligt anbragt i afsoningsinstitution i medfør af retsplejelovens § 777, stk. 1, behandles efter de regler, der gælder for personer, der er anbragt der efter dom, dvs. reglerne i straffuldbyrdsloven og de dertil knyttede administrative forskrifter, mens den tvangsmæssigt overførte varetægtsarrestant skal behandles efter reglerne om varetægtsarrestanter, i det omfang hensynet til orden og sikkerhed i institutionen gør det muligt. Der er dog visse undtagelser fra denne regel.

35. Det fremgår direkte af § 777, stk. 1, 4. pkt., at varetægtsarrestanten ikke uden rettens godkendelse må forlade institutionen bortset fra de tilfælde, der er nævnt i retsplejelovens § 771, stk. 5. Heraf følger, at det også for varetægtsarrestanter, der er overført til afsoningsinstitution, gælder, at der kun af kriminalforsorgsområdet kan gives tilladelse til ledsaget udgang for et kortere tidsrum, og at politiet skal samtykke heri. Udgang fra afsoningsinstitutionen i videre omfang, kan, som det fremgår, kun ske med ”rettens godkendelse”. Hvis politiet samtykker, er det politiet, der forelægger spørgsmålet for retten.

36. Af varetægtsbekendtgørelsens § 12, stk. 3, fremgår det, at varetægtsarrestanter, der er anbragt i afsoningsinstitution efter § 777, stk. 1, 2. pkt., dvs. uden at arrestanten har givet samtykke til anbringelsen, ikke har beskæftigelsespligt, men skal tilbydes beskæftigelse.

37. Endelig indeholder § 12 i bekendtgørelse om adgangen til brevveksling for indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (brevbekendtgørelsen) en regel, der fastslår, at varetægtsarrestanten også under opholdet i afsoningsinstitution har ret til at få prøvet spørgsmål om tilbageholdelse af breve for retten. Det fremgår således af bestemmelsen, at hvis tilbageholdelse af et brev til eller fra en varetægtsarrestant, der er anbragt i afsoningsinstitution efter retsplejelovens § 777, skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedshensyn, herunder for at forebygge strafbart forhold, overgives brevet til politiet. Endvidere fremgår det, at når et brev er overgivet til politiet, finder retsplejelovens § 772

tilsvarende anvendelse. Heri ligger bl.a., at politiet skal forelægge spørgsmålet om opretholdelsen af tilbageholdelsen for retten.

Kapitel 6

Anbringelse i eller overførsel til Vestre Hospital

38. Hvis helbredsmæssige forhold begrunder det, kan en varetægtsarrestant overføres til Vestre Hospital under Københavns Fængsler. Det er imidlertid en forudsætning, at indlæggelse på almindeligt hospital er betænkelig. Overførsel af helbredsmæssige grunde kan ske, selvom behandling ikke iværksættes, fx fordi den pågældende modsætter sig dette.

39. Udgangspunktet er således, at varetægtsarrestanter, som har behov for hospitalsindlæggelse, skal indlægges på almindeligt hospital, jf. retsplejelovens § 770, stk. 2, 2. pkt. Dog kan overførsel til Vestre Hospital også ske, hvis varetægtsarrestanten ikke kan modtages på almindeligt hospital på grund af pladmangel, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 17, stk. 2.

40. Af varetægtsbekendtgørelsens § 18, stk. 1, fremgår det, at afgørelse om overførsel til Vestre Hospital træffes af kriminalforsorgsområdet. Er der tale om overførsel fra et arresthus beliggende i et andet kriminalforsorgsområde, træffes afgørelsen om overførsel af vedkommende kriminalforsorgsområde efter forudgående drøftelse med Kriminalforsorgen Hovedstaden. Er der uenighed om, hvorvidt overførsel skal ske, afgøres sagen af det kriminalforsorgsområde, som har rejst spørgsmålet om overførsel.

I § 18, stk. 3, er det fastsat, at når Kriminalforsorgen Hovedstaden har truffet afgørelse om tilbageførsel fra Vestre Hospital, påhviler det kriminalforsorgsområdet, som har truffet afgørelse om overførsel til Vestre Hospital, at sørge for, at tilbageførslen sker snarest muligt. Denne regel indebærer blandt andet, at hvis det arresthus, hvorfra varetægtsarrestanten er overført til Vestre Hospital, ikke umiddelbart har plads til at modtage pågældende, påhviler det kriminalforsorgsområdet at finde en plads til den pågældende i et andet arresthus. Om baggrunden for reglen se i øvrigt ovenfor under pkt. 20.

Kapitel 7

Midlertidig overførsel til Herstedvester Fængsel

41. Bestemmelserne i varetægtsbekendtgørelsens kapitel 7 giver mulighed for midlertidigt at overføre varetægtsarrestanter, der har behov for psykiatrisk assistance, til Herstedvester Fængsel.

I modsætning til overførsler til afsoningsinstitution efter kapitel 5 i bekendtgørelsen tager disse bestemmelser ikke sigte på at foregribe afgørelsen om anbringelse efter dom, men alene på midlertidige overførsler i særligt akutte situationer.

42. Midlertidig overførsel til Herstedvester Fængsel kan kun ske, hvis varetægtsarrestanten ikke kan indlægges på psykiatrisk hospital eller lignende.

Hvis varetægtsarrestanten er isoleret i medfør af retsplejeloven, kan overførsel kun ske, hvis politiet samtykker heri.

Overførsel uden samtykke fra varetægtsarrestanten kan kun ske efter reglerne i retsplejelovens § 777, stk. 1, dvs. efter rettens godkendelse og med politiets samtykke.

43. Kriminalforsorgsområdet skal, inden overførsel sker, orientere varetægtsarrestanten om, at mulighed for anbringelse i fællesskab ved arbejde, undervisning og fritid forudsætter, at den pågældende er indfor-

stået med for så vidt angår besiddelse af kontante penge at være undergivet de regler, der gælder for indsatte i lukkede fængsler.

44. Varetægtsbekendtgørelsens § 20, stk. 1, indeholder regler om, at afgørelse om midlertidig anbringelse i Herstedvester Fængsel træffes af kriminalforsorgsområdet. Er der tale om overførsel fra et arresthus beliggende i et andet kriminalforsorgsområde, træffes afgørelsen om overførsel efter forudgående drøftelse med Kriminalforsorgen Sjælland. Er der uenighed om, hvorvidt overførsel skal ske, afgøres sagen af det kriminalforsorgsområde, som har rejst spørgsmålet om overførsel.

I § 20, stk. 3, er det fastsat, at når Kriminalforsorgen Sjælland har truffet afgørelse om tilbageførsel fra fængslet, påhviler det kriminalforsorgsområdet, som har truffet afgørelse om overførsel til Herstedvester Fængsel, at sørge for, at tilbageførslen sker snarest muligt. Denne regel indebærer bl.a., at hvis det arresthus, hvorfra varetægtsarrestanten er overført til Herstedvester Fængsel, ikke umiddelbart har plads til at modtage pågældende, påhviler det kriminalforsorgsområdet at finde en plads til pågældende i et andet arresthus. Om baggrunden for reglen se i øvrigt ovenfor under pkt. 20.

Afsnit III

Varetægtsarrestanters rettigheder og pligter under opholdet i institutionen

Kapitel 8

Vejledning og planlægning

45. Efter bekendtgørelsens kapitel 8 skal en varetægtsarrestant snarest efter at være anbragt i institutionen vejledes om sine rettigheder, pligter og øvrige forhold under opholdet i varetægtsfængslet.

Reglen indebærer, at der i alle institutioner skal gives varetægtsarrestanten en udførlig orientering om regler for opholdet i institutionen og om dennes forhold i øvrigt. Det fremgår af bestemmelsen, at denne vejledning skal gives snarest efter, at varetægtsarrestanten er anbragt i institutionen. Det forudsættes, at der ved modtagelsen af varetægtsarrestanten til denne udleveres en kort og overskuelig skriftlig orientering om institutionen.

46. Det bemærkes, at politiet i forbindelse med anholdelsen skal vejlede og bistå den anholdte med hensyn til underretning af pårørende, advokat- og lægebistand, jf. Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 9155 af 18. marts 2010 om anholdtes ret til underretning af pårørende m.v., kontakt til advokat og nationale repræsentation samt adgang til læge. I tilknytning til cirkulæreskrivelsen er udarbejdet en skriftlig vejledning, som politiet udleverer til den anholdte.

47. Endelig bemærkes, at Direktoratet for Kriminalforsorgen har udarbejdet en ”Vejledning for anholdte og varetægtsfængslede”, som skal udleveres i forbindelse med indsættelsen.

48. For så vidt angår fremmedsprogede varetægtsarrestanter henledes opmærksomheden på, at direktoratets vejledning er oversat til en lang række sprog.

Opmærksomheden henledes i øvrigt på Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulæreskrivelse om tolkning, hvorefter det fremgår, at det er anstaltens/arresthusets opgave i det enkelte tilfælde at sikre sig, at den indsatte forstår, hvad der foregår. Det fremgår endvidere, at anvendelse af tolk efter en konkret vurdering navnlig kan være nødvendig blandt andet ved indsættelsen.

49. Efter § 1, stk. 2, nr. 3, i cirkulære om udarbejdelse af handleplaner (handleplanscirkulæret) skal kriminalforsorgsområdet – på samme måde som for afsonere – udarbejde handleplaner for varetægtsarrestanter, som opholder sig i varetægtsfængsel.

Kapitel 9

Anvisninger

50. Bestemmelsen i varetægtsbekendtgørelsens kapitel 9 indebærer, at varetægtsarrestanter har pligt til at efterkomme de anvisninger, som gives af institutionens personale i forbindelse med varetagelsen af varetægtsinstitutionens opgaver, jf. straffuldbyrdslovens § 32, som hermed finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter.

Kapitel 10

Fællesskab

51. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 10 har varetægtsarrestanter, som ikke er isolerede i medfør af retsplejeloven, så vidt muligt adgang til fællesskab efter reglerne i bekendtgørelse om indsattes adgang til fællesskab m.v. med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner (fællesskabsbekendtgørelsen). Af denne bekendtgørelse fremgår det, at straffuldbyrdslovens § 33 om fællesskab finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter.

52. Straffuldbyrdslovens § 33 har følgende ordlyd:

»§ 33. En indsat skal så vidt muligt have adgang til fællesskab med andre indsatte.

Stk. 2. Justitsministeren eller den, der bemyndiges dertil, kan bestemme, at fællesskab i fængselsafdelinger eller arresthuse, som er udpeget til anbringelse af indsatte, hvis tilstedeværelse skaber en særlig risiko for overgreb på medindsatte, personale eller andre i institutionen, skal gennemføres som cellefællesskab med en anden indsat i eget opholdsrum efter kriminalforsorgens nærmere bestemmelse.

Stk. 3. Såfremt den indsatte selv ønsker det og forholdene tillader det, fuldbyrdes fængselsstraf uden eller med begrænset fællesskab.

Stk. 4. Såfremt den indsatte selv ønsker det og forholdene tillader det, fuldbyrdes fængselsstraf uden fællesskab med indsatte af modsat køn, bortset fra fællesskab i arbejdstiden.

Stk. 5. I øvrigt kan fængselsstraf kun fuldbyrdes uden fællesskab efter reglerne i §§ 63 og 64.

Stk. 6. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelse af fællesskab efter stk. 1 og 2, herunder om adgangen til at låse de indsatte inde, og om de indsattes adgang til at kunne aflåse eget opholdsrum.«

53. I tilknytning til fællesskabsbekendtgørelsen er udarbejdet vejledning om indsattes adgang til fællesskab m.v. med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner (fællesskabsvejledningen), som indeholder en nærmere beskrivelse af og vejledning om reglerne på dette område.

Kapitel 11

Medindflydelse

54. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 11 skal varetægtsarrestanter, som ikke er isolerede i medfør af retsplejeloven, have mulighed for at øve indflydelse på deres tilværelse i institutionen gennem valgte talsmænd efter reglerne i bekendtgørelse om gennemførelsen af medindflydelse for indsatte i kriminalfor-

sorgens institutioner (talsmandsbekendtgørelsen). Af denne bekendtgørelse fremgår det bl.a., at straffuldbyrdelseslovens § 34 finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter, som ikke er isolerede efter rettens bestemmelse.

55. Straffuldbyrdelseslovens § 34 har følgende ordlyd:

» § 34. De indsatte skal have mulighed for at øve indflydelse på deres tilværelse i institutionen gennem valgte talsmænd.

Stk. 2. På hver afdeling eller for bestemte grupper af indsatte vælges en talsmand. Alle indsatte kan vælges som talsmand. Alle de indsatte eller talsmændene har ret til at vælge en fælles talsmand. Valg af talsmænd og fælles talsmand foregår ved skriftlig, hemmelig afstemning, der kontrolleres af institutionen og repræsentanter for de indsatte i fællesskab.

Stk. 3. De indsatte har ikke ret til at deltage i drøftelser vedrørende sager om enkeltpersoner eller sager, der vedrører institutionens sikkerhed.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelsen af de indsattes medindflydelse.«

56. I tilknytning til talsmandsbekendtgørelsen er udarbejdet skrivelse om bekendtgørelse om gennemførelsen af medindflydelse for indsatte i kriminalforsorgens institutioner, som indeholder en nærmere beskrivelse af og vejledning om reglerne på dette område.

Kapitel 12

Deltagelse i gudstjeneste m.v.

57. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 12 har varetægtsarrestanter, som ikke er isolerede i medfør af retsplejelovent, ret til at deltage i gudstjenester, der afholdes i institutionen. Såfremt ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet, kan kriminalforsorgsområdet dog nægte bestemte varetægtsarrestanter adgang til at deltage i gudstjenester og begrænse antallet af deltagere. Hvis det besluttet at begrænse antallet af deltagere, skal de pågældende varetægtsarrestanter så vidt muligt i stedet have adgang til at overvære gudstjenesten via elektroniske medier.

58. Bestemmelsen i § 25, stk. 1, svarer til straffuldbyrdelseslovens § 35, stk. 1, og indebærer bl.a., at kriminalforsorgsområdet kan nægte bestemte indsatte adgang til at deltage i en gudstjeneste og andre religiøse handlinger og begrænse antallet af deltagere, hvis ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet. Dette vil navnlig kunne komme på tale i situationer, hvor det på grund af pladsmangel eller indsattes forskellige gruppetilhørsforhold ikke er ordens- og/eller sikkerhedsmæssigt forsvarligt at tillade alle de indsatte, som ønsker det, at deltage i gudstjenesten m.v.

Indsatte, som ikke kan deltage i en gudstjeneste, jf. ovenfor, skal så vidt muligt tilbydes at overvære gudstjenesten via elektroniske medier. Hvis der i det pågældende varetægtsfængsel ikke er etableret mulighed for elektronisk transmission af gudstjenesten m.v., forudsættes det, at kriminalforsorgsområdet tilstræber, at den indsatte snarest muligt tilbydes adgang til en anden gudstjeneste eller alternativt en samtale med en præst eller lignende, medmindre politiet af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætter sig det, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 25, stk. 2.

59. Efter varetægtsbekendtgørelsens § 25, stk. 2, har en varetægtsarrestant ret til samtale med en præst eller lignende fra sit trossamfund, medmindre politiet af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætter sig det.

Bestemmelsen omfatter præster m.fl. fra såvel anerkendte som godkendte trossamfund. I andre tilfælde vil det bero på en konkret vurdering, om en person kan anses for præst eller lignende fra et trossamfund.

60. De samtaler, som en varetægtsarrestant efter § 25, stk. 2, har med en præst eller lignende, begrænser ikke de tidsmæssige muligheder for andre besøg.

61. Det følger af Kirkeministeriets bekendtgørelse nr. 21 af 23. januar 1975 om gejstlig betjening af arresthuse, at den til arresthuset knyttede præst har uhindret adgang til at besøge varetægtsarrestanter, og at varetægtsarrestanter har ret til ukontrolleret brevveksling med den til arresthuset knyttede præst.

Kapitel 13

Egne penge og genstande

62. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 13 har varetægtsarrestanter adgang til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen efter reglerne i bekendtgørelse om indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over egne genstande m.v. og penge i kriminalforsorgens institutioner (genstandsbekendtgørelsen). Af genstandsbekendtgørelsen fremgår det bl.a., at straffuldbyrdeleslovens § 36 med den fravigelse, at politiet kan fastsætte begrænsninger af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed, finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter.

63. Straffuldbyrdeleslovens § 36 har følgende ordlyd:

»§ 36. En indsat har ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen, medmindre dette er uforeneligt med hensynet til orden, sikkerhed eller andres rettigheder, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. En indsat har ikke ret til at medtage, besidde eller råde over mobiltelefon og lignende kommunikationsudstyr i institutionen, medmindre det er foreneligt med hensynet til orden og sikkerhed.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter regler om indsattes adgang og begrænsninger i indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen, jf. stk. 1 og 2.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter endvidere regler om indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over egne penge i institutionen.«

64. I tilknytning til genstandsbekendtgørelsen er udarbejdet vejledning om indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over egne genstande m.v. og penge i kriminalforsorgens institutioner, som indeholder en nærmere beskrivelse af og vejledning om reglerne på dette område.

Kapitel 14

Udgivelse af blad

65. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 14 har varetægtsarrestanter ret til at udgive blade efter reglerne i bekendtgørelse om indsattes udgivelse af blad i kriminalforsorgens institutioner, hvoraf det bl.a. fremgår, at straffuldbyrdeleslovens § 37 finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter.

66. Straffuldbyrdeleslovens § 37 har følgende ordlyd:

»§ 37. De indsatte i institutionen har ret til at udgive blade.

Stk. 2. Fængslet yder støtte til udgivelse af ét blad.

Stk. 3. Kriminalforsorgsområdet har adgang til på forhånd at gennemlæse de indsattes blade. Kriminalforsorgsområdet kan forbyde offentliggørelsen af bestemte artikler, såfremt sikkerhedsmæssige hensyn gør det påkrævet, eller indholdet groft forulemper enkeltpersoner.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler til gennemførelse af bestemmelserne i stk. 2 og 3, herunder om fastsættelse af vilkår for støtte til udgivelsen og om mulighed for inddragelse af denne støtte, såfremt de fastsatte vilkår ikke overholdes.«

67. § 37, stk. 1 og 3, i straffuldbyrdsloven indebærer, at varetægtsarrestanter har ret til at udgive ét blad, og at kriminalforsorgsområdet har ret til at gennemlæse og eventuelt forbyde offentliggørelse. Derimod omfatter § 37, stk. 2, kun fængsler, hvorfor indsatte i arresthusene (arrestafdelingerne), herunder varetægtsarrestanter, ikke kan få støtte til udgivelse af et blad.

68. I tilknytning til bekendtgørelsen om udgivelse af blade er udarbejdet vejledning om indsattes udgivelse af blad i kriminalforsorgens institutioner, som indeholder en nærmere beskrivelse af og vejledning om reglerne på dette område.

Kapitel 15

Arbejde og uddannelse m.v.

69. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 15 har en varetægtsarrestant ikke beskæftigelsespligt, men skal tilbydes beskæftigelse efter reglerne i bekendtgørelse om beskæftigelse m.v. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner (beskæftigelsesbekendtgørelsen). Beskæftigelsesbekendtgørelsen henviser til bekendtgørelse om satser for vederlag m.v. til indsatte i kriminalforsorgens institutioner, som hermed også finder anvendelse for varetægtsarrestanter.

70. Særligt for så vidt angår sygedagpenge bemærkes, at varetægtsarrestanter, som er hospitalsanbragt, er berettiget til sygedagpenge, hvis de – indtil hospitalsanbringelse sker – har haft ophold i varetægtsfængsel, jf. også beskæftigelsesbekendtgørelsens § 15.

71. Af beskæftigelsesbekendtgørelsen fremgår det, at straffuldbyrdslovens §§ 39-42 finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter.

72. Straffuldbyrdslovens §§ 39-42 har følgende ordlyd:

»§ 39. Valget af beskæftigelse træffes i hvert enkelt tilfælde på grundlag af en samlet vurdering af den indsattes forhold.

Stk. 2. Ved afgørelser efter stk. 1 skal der så vidt muligt tages hensyn til den indsattes eget ønske og til den indsattes muligheder for at opnå arbejde eller uddannelse uden for fængslet. Den indsatte skal vejledes om mulighederne for ved undervisning eller anden uddannelse at afhjælpe manglende skolekundskaber eller mangel på erhvervsmæssig eller anden uddannelse.

§ 40. Institutionens arbejdspladser skal være indrettet således, at arbejdsforholdene for de indsatte er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarlige.

§ 41. Justitsministeren fastsætter regler om de indsattes beskæftigelse, herunder om, at beskæftigelsespligten skal tilrettelægges under hensyn til de indsattes religiøse tilhørsforhold.

§ 42. En indsat skal have udbetalt vederlag for sin beskæftigelse. Vederlag skal også udbetales til indsatte, der ikke kan tilbydes beskæftigelse, eller som er uden beskæftigelse efter § 38, stk. 2. Det samme gælder indsatte, der på grund af sygdom er fraværende fra beskæftigelse.

Stk. 2. Andre indsatte skal alene have dækket deres personlige fornødenheder, jf. dog stk. 5 og § 110, stk. 1.

Stk. 3. En indsat, der ikke har pligt til beskæftigelse, jf. § 38, stk. 3, og som fremsætter ønske om beskæftigelse på et tidspunkt, hvor institutionen ikke kan tilbyde beskæftigelse, skal i en kortere periode alene have dækket sine personlige fornødenheder, hvis den pågældende indsatte tidligere under strafudståelsen har afvist tilbud om beskæftigelse.

Stk. 4. Kriminalforsorgsområdet opsparer en andel af vederlaget efter stk. 1, der udbetales til den indsatte senest på tidspunktet for løsladelsen, for udvisningsdømte dog senest på tidspunktet for hjemrejsen. Udgifter, som den indsatte skal afholde i forbindelse med udgang og løsladelse, herunder efterfølgende hjemrejse, modregnes i det opsparede beløb, hvis den indsatte ikke selv afholder udgifterne.

Stk. 5. Justitsministeren fastsætter regler om ydelser efter stk. 1 og 2 og kan i den forbindelse fastsætte regler om, at andre indsatte, der er fraværende fra beskæftigelse, skal have udbetalt vederlag for beskæftigelse. Der kan endvidere fastsættes regler om ordningerne nævnt i stk. 3 og 4.«

73. Af beskæftigelsesbekendtgørelsens § 31 fremgår det også, at reglerne i bekendtgørelsen finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter, medmindre andet fremgår af de enkelte bestemmelser i bekendtgørelsen. Det bemærkes i den forbindelse, at bekendtgørelsens § 18, jf. straffuldbyrdelseslovens § 42, stk. 3, om afvisning af tilbud om beskæftigelse, finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter.

Som følge af at varetægtsarrestanter ikke har beskæftigelsespligt, finder reglerne i bekendtgørelsens § 17, stk. 4, § 20, stk. 1, og § 20, stk. 2 (delvis), om tilsidesættelse af beskæftigelsespligten ikke anvendelse for varetægtsarrestanter. Beskæftiges en varetægtsarrestant, udbetales vederlag efter bestemmelserne i bekendtgørelserne. Kriminalforsorgsområdet kan i den forbindelse foretage fradrag i vederlaget ved for sent fremmøde, bortgang eller udeblivelse, men en varetægtsarrestant kan fx ikke ikendes en bøde for at udeblive fra beskæftigelse.

74. I tilknytning til bekendtgørelserne er udarbejdet vejledning om beskæftigelse m.v. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner, som indeholder en nærmere beskrivelse af og vejledning om reglerne på dette område.

Kapitel 16

Fritiden

75. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 16 skal en varetægtsarrestant i videst muligt omfang selv varetage praktiske opgaver vedrørende sine forhold, herunder fx rengøring af eget opholdsrum og vask af eget tøj.

76. Endvidere fremgår det, at kriminalforsorgsområdet så vidt muligt skal tilbyde varetægtsarrestanter aktiviteter i fritiden, og at en varetægtsarrestant har ret til dagligt at tilbringe mindst én time i fri luft, medmindre dette vil være uforeneligt med institutionens varetagelse af sikkerhedsmæssige hensyn, eller varetægtsarrestanten er anbragt i sikringscelle.

77. Med bestemmelsen om aktiviteter i fritiden fastsættes en pligt for kriminalforsorgsområderne til at etablere sådanne tilbud. Under hensyn til at mulighederne for fællesskab, herunder fælles fritidsaktiviteter, navnlig af bygningsmæssige grunde er begrænsede i arresthusene, fremgår det af bestemmelsen, at der så vidt muligt skal være tilbud om fritidsaktiviteter. Nærmere regler om adgangen til fællesskab, herunder fælles fritidsaktiviteter, i arresthusene findes i fællesskabsbekendtgørelsen, jf. ovenfor under pkt. 51-53.

78. Bestemmelsen i § 29, stk. 3, om ophold i fri luft er en minimumsbestemmelse, og det bør derfor tilstræbes, at de indsatte gives mulighed for at tilbringe yderligere tid i fri luft.

79. Som det fremgår af bestemmelsen, kan retten til at tilbringe mindst 1 time i fri luft fraviges, hvis gennemførelsen af denne ret i det enkelte tilfælde vil være uforenelig med institutionens varetagelse af sikkerhedsmæssige hensyn. Ifølge forarbejderne til den tilsvarende bestemmelse for afsonere i straffuldbyrdelseslovens § 43, stk. 3, medfører dette ”bl.a., at indsatte, der er udelukket fra fællesskab, jf. [straffuldbyrdelseslovens] § 63, eller anbragt i strafcelle, jf. [straffuldbyrdelseslovens] § 68, kan nægtes adgang til at tilbringe mindst én time i fri luft i tilfælde af betydelig risiko for undvigelse eller forsøg herpå”.

Kapitel 17

Forsorgsmæssig bistand

80. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 17 skal kriminalforsorgsområdet vejlede og bistå en varetægtsarrestant for at begrænse de erhvervsmæssige, sociale og personlige ulemper, der følger af varetægtsopholdet.

81. Kriminalforsorgsområdet skal i forbindelse med vejledningen og bistanden formidle kontakt til personer, institutioner og myndigheder, der efter anden lovgivning kan yde bistand, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 30, stk. 2.

Forpligtelsen til at yde indsatte bistand efter den sociale lovgivning m.v. påhviler i første række de almindelige sociale myndigheder.

Kapitel 18

Sundhedsmæssig bistand

82. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 18 har varetægtsarrestanter ret til lægebehandling og anden sundhedsmæssig bistand efter reglerne i bekendtgørelse om sundhedsmæssig bistand til indsatte i kriminalforsorgens institutioner.

83. Straffuldbyrdelseslovens § 45, stk. 1, har følgende ordlyd:

»§ 45. En indsat har ret til lægebehandling og anden sundhedsmæssig bistand.«

84. Af § 3 i bekendtgørelsen om sundhedsmæssig bistand fremgår det, at varetægtsarrestanter har adgang til at tilkalde egen læge, men at politiet kan modsætte sig dette af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed. Inden der gives en varetægtsarrestant adgang til at tilkalde egen læge, skal der derfor indhentes en udtalelse fra politiet.

Hvis politiet modsætter sig tilkald af egen læge, kan dette spørgsmål indbringes for retten efter retsplejelovens § 773.

85. I tilknytning til bekendtgørelsen om sundhedsmæssig bistand er udarbejdet skrivelse om bekendtgørelse om sundhedsmæssig bistand til indsatte i kriminalforsorgens institutioner, som indeholder en nærmere beskrivelse af og vejledning om reglerne på dette område.

Kapitel 19

Behandling

86. Efter varetægtsbekendtgørelsens § 32, stk. 1, har en varetægtsarrestant ret til vederlagsfri social behandling mod stofmisbrug, medmindre afgørende sikkerheds- eller ordensmæssige forhold taler imod, jf. dog § 32, stk. 3 og 4. En varetægtsarrestant, som har gennemført motivations- og forbehandling, tilbydes primærbehandling, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 32, stk. 2. Social behandling mod stofmisbrug kan variere i form og intensitet, og de givne bygnings- og sikkerhedsmæssige rammer i arresthuset vil kunne have betydning for og eventuelt begrænse indholdet af behandlingen, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 32, stk. 3. Efter varetægtsbekendtgørelsens § 32, stk. 4, har udlændinge, som er varetægtsfængslet efter hjemrejselovens §§ 14 eller 15, ikke ret til vederlagsfri social behandling mod stofmisbrug, medmindre særlige forhold taler herfor, herunder hvis der er udsigt til, at den pågældende skal være varetægtsfængslet i lang tid, og konkrete grunde i form af f.eks. hensynet til den pågældendes helbred samtidig tilsiger social behandling mod stofmisbrug. Tilsvarende gælder for udlændinge, der er frihedsberøvet efter hjemrejselovens § 16 eller udlændingelovens § 36, og hvis frihedsberøvelse opretholdes af retten i medfør af udlændingelovens § 37. Social behandling mod stofmisbrug skal så vidt muligt iværksættes senest 14 dage efter, at den pågældende har fremsat begæring herom over for kriminalforsorgen, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 32, stk. 5. Endvidere henvises til Direktoratet for Kriminalforsorgens skrivelse om behandlingsgaranti for indsatte stofmisbrugere.

Afsnit IV

Varetægtsarrestanternes kontakt til samfundet uden for institutionen

Kapitel 20

Udgang

Muligheden for udgang m.v.

87. Varetægtsarrestanternes mulighed for udgang er reguleret i § 771, stk. 5, i retsplejeloven og i kapitel 20 i varetægtsbekendtgørelsen.

88. Efter varetægtsbekendtgørelsens § 33 kan kriminalforsorgsområdet, når særlige omstændigheder taler derfor, med politiets samtykke give en varetægtsarrestant udgangstilladelse med ledsager for et kortere tidsrum.

Tilladelse til udgang til en varetægtsarrestant forudsætter således

- 1) at der foreligger særlige omstændigheder,
- 2) at politiet samtykker i udgangen,
- 3) at varetægtsarrestanten ledsages under udgangen, og
- 4) at udgangen er af kortere varighed.

89. Herudover skal risikoen for misbrug tages i betragtning ved afgørelsen af, om udgang kan tillades, jf. varetægtsbekendtgørelsens §§ 35–36.

Udgangsformål

90. Hvorvidt en varetægtsarrestant kan få tilladelse til udgang, beror på en helt konkret vurdering af, om der i den enkelte sag foreligger sådanne særlige omstændigheder, at udgang bør gives, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 33.

91. Særlige omstændigheder kan fx være en nærtstående person, som er alvorligt syg, eller en nærtstående persons begravelse. Særlige omstændigheder kan også fx være indgåelse af ægteskab eller varetagelse af personlige interesser af en vis vægt.

92. Tilladelse til udgang kan gives i andre situationer end dem, der er beskrevet ovenfor, når andre særlige omstændigheder taler derfor. Andre særlige omstændigheder kan fx være deltagelse i vigtige familiebegivenheder hos nærtstående.

93. Det er i almindelighed en forudsætning for udgang, at varetægtsarrestanten tilvejebringer fornøden dokumentation for de omstændigheder, der begrundet udgangen.

Samtykke fra politiet m.v.

94. Af varetægtsbekendtgørelsens § 33 fremgår det, at tilladelse til udgang til en varetægtsarrestant kun kan gives, hvis politiet samtykker heri, jf. også ovenfor under pkt. 88. Det er kriminalforsorgsområdet, der træffer afgørelse om udgang til varetægtsarrestanter med klageadgang til Direktoratet for Kriminalforsorgen i de tilfælde, hvor dette fremgår af § 97, stk. 1, nr. 1.

95. Det forhold, at politiet skal samtykke, indebærer imidlertid, at der i alle tilfælde skal indhentes en udtalelse fra politiet, inden der gives en varetægtsarrestant udgang. Varetægtsbekendtgørelsens § 34 indeholder regler om indhentelse af samtykke fra politiet.

96. Hvis politiet ikke meddeler samtykke til udgang, kan udgang ikke gives.

97. Statsadvokaterne fører tilsyn med politidirektørernes behandling af straffesager og behandler klager over afgørelser truffet af politidirektørerne vedrørende strafforfølgning. Hvis en varetægtsarrestant ønsker at klage over, at politiet ikke vil give samtykke til udgangen, kan sådan klage derfor indgives til statsadvokaten.

Misbrugsvurdering

98. Inden der træffes afgørelse om udgang til en varetægtsarrestant, skal der foretages en vurdering af risikoen for misbrug af udgangen. § 36 i varetægtsbekendtgørelsen indeholder en angivelse af en række omstændigheder, som skal tillægges særlig vægt ved denne misbrugsvurdering. Af bestemmelsen fremgår således, at farligheden af tidligere eller den nu påsigtede kriminalitet, oplysninger om undvigelse(sforsøg) eller kriminalitet under det nuværende eller tidligere ophold i kriminalforsorgens institutioner samt udgangsmisbrug under nuværende eller tidligere ophold skal tillægges særlig vægt.

Det bemærkes, at der ikke med bestemmelsens formulering er tilsigtet nogen ændring af hidtidig praksis med hensyn til misbrugsvurderingen.

Ledsagelse

99. I § 37 i varetægtsbekendtgørelsen er det i overensstemmelse med retsplejeloven fastslået, at udgang til varetægtsarrestanter altid skal være ledsaget.

Varighed og udgifter m.v.

100. Varetægtsbekendtgørelsens §§ 38-39 indeholder regler om, at udgang til en varetægtsarrestant ikke kan gives for længere tid, end formålet tilsiger, og normalt ikke må overstige 1 dag ud over rejsetiden, og at varetægtsarrestanten som hovedregel selv skal afholde udgifter til rejse, ophold og lommepenge under udgangen. Som det fremgår af bestemmelserne, er der dog visse muligheder for at fravige disse hovedregler.

101. Undviger varetægtsarrestanten fra udgang skal der ske underretning af politiet i overensstemmelse med reglerne i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulæreskrivelse om retningslinjer for ledsaget udgang (udgangsledsagerinstruksen).

Kapitel 21

Besøg m.v.

Retten til besøg m.v.

102. Reglerne om besøg m.v. til varetægtsarrestanter findes i § 771, stk. 1-4, i retsplejeloven og i kapitel 21 i varetægtsbekendtgørelsen. Disse bestemmelser indeholder regulering af varetægtsarrestanters ret til at få besøg og varetægtsarrestanters ret til at have sit barn hos sig i institutionen.

103. Varetægtsarrestanter har efter varetægtsbekendtgørelsens § 40, stk. 1, ret til besøg, så ofte forholdene tillader det, med de begrænsninger, der følger af §§ 42 – 45 i varetægtsbekendtgørelsen, jf. nærmere nedenfor under pkt. 120-129. Af § 40, stk. 1, fremgår det endvidere, at en varetægtsarrestant altid har ret til ukontrolleret besøg af sin forsvarer, jf. retsplejelovens § 771, stk. 1, sidste pkt.

104. Efter § 40, stk. 2, i varetægtsbekendtgørelsen skal der gives en varetægtsarrestant mulighed for snarest muligt efter indsættelsen at underrette sine nærmeste pårørende med henblik på at modtage deres besøg. Baggrunden for denne bestemmelse er den pludselighed, hvormed varetægt iværksættes. Frihedsberøvelsen vil typisk opleves som særligt belastende i den første korte tid efter iværksættelsen.

105. Politiet vil ofte have formidlet en kontakt, allerede inden varetægtsarrestanten kommer til varetægtsfængslet, jf. pkt. 46 ovenfor. Bestemmelsen i § 40, stk. 2, sigter mod tilfælde, hvor der ikke allerede har været etableret kontakt til nærmeste pårørende, eller hvor disse ikke er underrettet om fængslingen.

106. Som det fremgår af § 40, stk. 2, skal besøg efter denne bestemmelse ske i overensstemmelse med reglerne i kapitlet om besøg. Det betyder, at de muligheder for begrænsning af besøgsretten, som er nævnt i kapitlet om besøg, også gælder i forhold til besøg efter § 40, stk. 2.

107. Om iagttagelse af eventuelle begrænsninger fastsat af politiet i forhold til varetægtsarrestantens mulighed for at underrette sine nærmeste pårørende med henblik på at modtage deres besøg henvises til pkt. 13 ovenfor.

108. Kriminalforsorgsområdet fastsætter nærmere regler om besøgenes afvikling, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 40, stk. 3. Det er forudsat, at der herunder kan fastsættes regler om, i hvilket tidsrum der kan afvikles besøg, og at der fastsættes regler, hvorefter de besøgende skal underrettes om eventuelle særlige forskrifter, der er nødvendige af ordens- eller sikkerhedshensyn (herunder fx vilkår om undersøgelse af genstande og den besøgende og begrænsninger med hensyn til hvilke genstande, der må medbringes ved besøg), og om andre praktiske forhold, som er af betydning for den besøgende.

109. Sådanne lokale bestemmelser kan omfatte alle personer, herunder også forsvarere og konsulære repræsentanter. Der gælder dog særlige forhold vedrørende reglernes anvendelse i relation til repræsentanter for Folketingets Ombudsmand, Den Europæiske Torturkomité og visse andre, som varetægtsarrestanter efter varetægtsbekendtgørelsens § 66, stk. 1-2, kan brevveksle ukontrolleret med, og for medlemmer af Folketinget, som varetægtsarrestanter efter § 66, stk. 3, kan brevveksle ukontrolleret med, jf. nedenfor under pkt. 162-163.

110. Af varetægtsbekendtgørelsens § 41, stk. 1, fremgår det, at besøgstiden ikke må være kortere end en halv time.

111. Efter varetægtsbekendtgørelsens § 81, jf. 41, stk. 2, bør varetægtsarrestanter, der er isolerede efter rettens bestemmelse, have tilladelse til besøg mindst én gang ugentligt, og besøget skal være af mindst én times varighed, jf. pkt. 208 nedenfor.

112. De angivne tidsrum for varigheden af besøg er ”minimumsbesøgstiden”, hvilket understreges af, at det fremgår af § 41, stk.1, og § 81, at længerevarende besøg skal tillades i det omfang, forholdene tillader det.

113. Muligheden for at give tilladelse til udvidet besøg bør bl.a. overvejes, når der ønskes tilladelse til besøg af børn. Sådanne anmodninger bør så vidt muligt imødekommes. Om besøg af børn se i øvrigt nedenfor under pkt. 142-144.

114. Muligheden for at give tilladelse til udvidet besøg bør endvidere udnyttes særligt i forhold til unge varetægtsarrestanter med henblik på at styrke disses mulighed for at bevare kontakten til familien under opholdet, jf. også vejledning om behandlingen af 15-17-årige, der anbringes i kriminalforsorgens institutioner, som også gælder for varetægtsarrestanter.

115. I forhold til varetægtsarrestanter, der er isolerede af retten, påhviler det efter varetægtsbekendtgørelsens § 79, jf. § 81, personalet løbende at være særligt opmærksom på, om der er behov for udvidet adgang til besøg, jf. nedenfor i pkt. 205-206 om særlige tilbud til varetægtsarrestanter, som er isolerede efter rettens bestemmelse.

116. Det fremgår af § 41, stk. 3, i varetægtsbekendtgørelsen, at besøg til en varetægtsarrestant af forsvareren og af diplomatiske og konsulære repræsentanter fra hjemlandet ikke begrænser varetægtsarrestantens tidsmæssige mulighed for andre besøg. Denne bestemmelse har særlig relevans i forhold til varetægtsarrestanter, der er isolerede af retten, idet disse bør have tilladelse til besøg mindst en gang ugentligt, men også for andre varetægtsarrestanter gælder det, at ved stillingtagen til besøgsanmodninger skal det ikke tillægges vægt, at der har været besøg fra de nævnte personer.

117. Det bemærkes, at begrebet ”forsvarer” omfatter den advokat, der er beskikket for eller valgt af varetægtsarrestanten i forbindelse med den sigtelse, der har ført til indsættelse i varetægtsfængslet.

118. Efter varetægtsbekendtgørelsens § 66, stk. 1-2, kan varetægtsarrestanter brevveksle ukontrolleret med bl.a. Folketingets Ombudsmand, Den Europæiske Torturkomité, direktøren for det kriminalforsorgsområde, hvor den pågældende er anbragt, og en række andre myndigheder og enkeltpersoner. Samtaler, som personale fra disse myndigheder m.v. afholder med varetægtsarrestanter i forbindelse med besøg i institutionen, begrænser ikke de tidsmæssige muligheder for andre besøg. Det samme gælder besøg fra medlemmer af Folketinget, som varetægtsarrestanter efter § 66, stk. 3, i varetægtsbekendtgørelsen kan brevveksle ukontrolleret med.

119. For så vidt angår samtaler som varetægtsarrestanter har med sin præst eller lignende fra sit trossamfund efter bekendtgørelsens § 25 henvises til pkt. 59-61 ovenfor.

Forbud mod besøg efter politiets bestemmelse

120. Efter retsplejelovens § 771, stk. 1, kan politiet af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed forbyde besøg, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 42, stk. 1. Nægter politiet besøg, skal politiet underrette varetægtsarrestanten herom, medmindre dommeren af hensyn til efterforskningen træffer anden bestemmelse. Varetægtsarrestanten kan kræve, at politiets afslag på besøg forelægges retten til afgørelse.

Efter retsplejelovens § 771, stk. 2, kan politiet modsætte sig, at varetægtsarrestanten modtager besøg, hvis varetægtsarrestantens forhold gør det nødvendigt for at forebygge undvigelse, jf. varetægtsbekendtgørel-

sens § 42, stk. 2. Retsplejelovens § 771, stk. 1, 3-5. pkt., finder tilsvarende anvendelse, hvoraf det bl.a. følger, at varetægtsarrestanten kan kræve, at politiets afslag på besøg forelægges retten til afgørelse.

Efter retsplejelovens § 771, stk. 3, kan politiet modsætte sig, at en varetægtsarrestant, som af politiet skønnes at have tilknytning til en gruppe af personer, som er aktivt involveret i en verserende voldelig konflikt med en anden gruppe af personer, og at der inden for den gruppe, som den indsatte skønnes at have tilknytning til, som led i konflikten enten er anvendt skydevåben eller er anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller er begået brandstiftelse omfattet af straffelovens § 180, modtager besøg af personer med tilknytning til den pågældende gruppe eller en anden tilsvarende gruppe, medmindre ganske særlige grunde gør sig gældende, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 42, stk. 3. Retsplejelovens § 771, stk. 1, 3-5. pkt., finder tilsvarende anvendelse, hvoraf det bl.a. følger, at varetægtsarrestanten kan kræve, at politiets afslag på besøg forelægges retten til afgørelse.

Forbud mod besøg efter varetægtsfængslets bestemmelse

121. Efter varetægtsbekendtgørelsens § 43 kan kriminalforsorgsområdet forbyde besøg af bestemte personer, og en meddelt besøgstilladelse kan inddrages, hvis dette i det enkelte tilfælde findes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige grunde.

122. Efter § 43 skal der foretages en konkret vurdering af, om tilladelse til besøg i det enkelte tilfælde skal nægtes. I denne vurdering skal alle relevante omstændigheder, som taler for eller imod at meddele besøgstilladelse, indgå, og afgørelsen træffes efter en konkret afvejning af omstændighederne i den enkelte sag. Må det fx antages, at der foreligger risiko for indsmugling af narkotika eller lignende, skal det således overvejes, om der foreligger omstændigheder i den konkrete sag, som begrunder, at besøg alligevel skal tillades – evt. som overværet besøg (jf. også nedenfor under pkt. 128).

123. Det forhold, at den besøgende og varetægtsarrestanten kender hinanden fra studiebesøg eller lignende eller fra et tidligere fælles institutionsophold, kan alene begrunde forbud mod besøg, hvis dette i det konkrete tilfælde skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn.

124. Det forhold, at ansøgeren er indsat i en anden af kriminalforsorgens institutioner eller for relativt kort tid siden er løsladt fra afsoning, kan ikke i sig selv begrunde, at der meddeles afslag på en ansøgning om besøgstilladelse. Om sådanne omstændigheder medfører, at der er sådanne sikkerheds- eller ordensmæssige forhold, som kan begrunde, at der meddeles afslag på en ansøgning om besøgstilladelse, vil bero på en samlet afvejning af disse og andre relevante omstændigheder i sagen.

125. Har ansøgeren umiddelbart forinden haft tilladelse til at besøge varetægtsarrestanten i en anden af kriminalforsorgens institutioner, vil dette som udgangspunkt med vægt tale for, at besøgstilladelse skal gives. Det kan imidlertid tænkes, at forholdene nu, fx på baggrund af de omstændigheder, der har ført til, at den pågældende nu opholder sig i en anden institution, er ændret i en sådan grad, at besøgstilladelse må nægtes. I alle tilfælde vil der være tale om en ny ansøgning om besøgstilladelse, som skal behandles på sædvanlig måde, jf. nedenfor under pkt. 130-136.

Overværet besøg efter politiets bestemmelse

126. Efter retsplejelovens § 771, stk. 1, kan politiet forlange, at besøg foregår under kontrol. Varetægtsarrestanten kan kræve, at politiets krav om kontrol forelægges retten til afgørelse, jf. § 44, stk. 1, i varetægtsbekendtgørelsen.

Efter retsplejelovens § 771, stk. 4, kan politiet forlange, at besøg til en varetægtsarrestant, som af politiet skønnes at indtage en ledende eller koordinerende rolle i en gruppe af personer, som tilsammen

står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, skal finde sted under kontrol, medmindre det er åbenbart, at det ikke er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til at forebygge kriminalitet, jf. § 44, stk. 2, i varetægtsbekendtgørelsen. Retsplejelovens § 771, stk. 1, 4.-5. pkt., finder tilsvarende anvendelse, hvoraf det bl.a. følger, at varetægtsarrestanten kan kræve, at politiets krav om kontrol forelægges retten til afgørelse.

Overværet besøg efter varetægtsfængslets bestemmelse

127. Af varetægtsbekendtgørelsens § 45, stk. 1, fremgår det, at besøg i almindelighed ikke gennemføres under overværelse af personale i institutionen. Kriminalforsorgsområdet kan bestemme, at besøg skal gennemføres under overværelse af personale i institutionen, hvis det i det enkelte tilfælde findes påkrævet ud fra ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn.

128. Det vil fx være relevant at overveje tilladelse til overværet besøg, hvis tilladelse til uoverværet besøg på den ene side er betænkelig ud fra ordens- eller sikkerhedsmæssige grunde, mens det på den anden side taler for at give besøgstilladelse, at den besøgende fx har en særlig tæt relation til varetægtsarrestanten. Er der tale om besøg af nærtstående personer, som ægtefælle/samlever, børn, børnebørn, forældre, søskende, bedsteforældre, oldeforældre eller andre personer, til hvem varetægtsarrestanten har en tilknytning, der kan sidestilles med familieband, bør tilladelse til overværet besøg i disse tilfælde således overvejes.

129. Varetægtsbekendtgørelsens § 45, stk. 2, fastslår, at der ved overværet besøg kan stilles krav om, at samtalen foregår på et sprog, som den, der overværer besøget, forstår. Om et sådant krav skal stilles, beror på en konkret vurdering af, om det i det enkelte tilfælde er forsvarligt, at samtalen føres på et andet sprog.

Besøgstilladelse m.v.

130. Efter § 47, stk. 1, i varetægtsbekendtgørelsen skal besøgende indhente forudgående tilladelse fra kriminalforsorgsområdet til at besøge en varetægtsarrestant. Denne regel kan fraviges, hvis omstændighederne i det enkelte tilfælde taler derfor, jf. § 47, stk. 2. Dette kan fx være tilfældet, hvis den besøgende er særlig velkendt af kriminalforsorgsområdet, fx fordi den pågældende umiddelbart inden har haft besøgstilladelse til en anden indsat dér.

131. Af bekendtgørelsens § 47, stk. 3, fremgår det, at der, inden der meddeles tilladelse til at besøge en varetægtsarrestant, almindeligvis skal indhentes oplysninger om ansøgeren til brug for sagen fra Det centrale Kriminalregister. Dette indebærer, at det skal kontrolleres, om der i Det centrale Kriminalregister er oplysninger om ansøgeren af relevans for vurderingen af, om besøgstilladelse skal meddeles eller afslås, fx oplysninger om verserende straffesager af relevans for den sikkerheds- og ordensmæssige vurdering af sagen.

132. Indhentelse af oplysninger fra Det centrale Kriminalregister kan dog undlades, hvis dette ud fra en konkret vurdering i det enkelte tilfælde skønnes unødvendigt. Dette kan fx være tilfældet, hvis den besøgende er særlig velkendt af kriminalforsorgsområdet, fx fordi den pågældende umiddelbart inden har haft besøgstilladelse til en anden indsat der.

133. Ifølge § 47, stk. 4, skal ansøgeren afgive skriftligt samtykke til indhentelse af oplysninger fra kriminalregistret. Finder kriminalforsorgsområdet, at der skal indhentes oplysninger fra kriminalregistret, og vil ansøgeren ikke give samtykke hertil, må ansøgningen afslås.

134. Ved behandlingen af sager om besøgstilladelse er såvel varetægtsarrestanten som den, der ansøger om besøgstilladelse, parter i sagen. Dette indebærer, at begge skal have direkte meddelelse om sagens afgørelse, og at begge har partsbeføjelser efter forvaltningsloven, herunder adgang til partsaktindsigt, ret til partshøring, begrundelse og klagevejledning.

135. Hvis et afslag på besøgstilladelse er begrundet i fortrolige forhold vedrørende den ene part, fx oplysninger om sigtelse for strafbart forhold, kan begrundelsen begrænses i forhold til den anden part, jf. forvaltningslovens § 24, stk. 3, jf. § 15 b. Tilsvarende kan det være relevant efter reglerne i forvaltningsloven § 15 b at begrænse aktindsigten af hensyn til den anden parts private interesser.

136. Kriminalforsorgsområdet kan, i det omfang ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn taler herfor, fastsætte begrænsninger med hensyn til antallet af personer, der samtidig kan godkendes som besøgende til en varetægtsarrestant, og antallet af personer, der samtidig kan aflægge besøg hos varetægtsarrestanten, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 48.

Medbragte genstande m.v.

137. Varetægtsbekendtgørelsens § 50 giver kriminalforsorgsområdet mulighed for, i det omfang forholdene i den enkelte institution og ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn taler herfor, at fastsætte begrænsninger med hensyn til, hvilke genstande der må medbringes ved besøg. Kriminalforsorgsområdet kan bl.a. bestemme, at besøgende ikke må medbringe genstande, som er vanskelige at undersøge, og andre genstande, som det ikke er varetægtsarrestanter tilladt at have i institutionen. Hvis særlige hensyn til sikkerheden eller ordenen i institutionen gør det påkrævet, kan kriminalforsorgsområdet således fx bestemme, at den besøgende ikke må være iført yderbeklædning, som kan virke som en magtdemonstration over for andre eller yderbeklædning med racistiske eller andre stærkt krænkende symboler eller slogans.

138. Varetægtsbekendtgørelsens § 50, stk. 2, indeholder et forbud mod at medbringe mobiltelefoner og lignende kommunikationsudstyr samt tilbehør m.v. hertil ved besøg. Det kommunikationsudstyr, som er omfattet af bestemmelsen, er elektronisk udstyr, der sætter – eller sammen med andre enheder vil kunne sætte – en person i stand til at kommunikere med andre i lyd, tale eller på skrift. Forbuddet i § 50, stk. 2, omfatter således udover (hele) mobiltelefoner f.eks. også satelittelefoner, walkie talkie enheder, (håndholdte) computere og personsøgere. Omfattet er også fx trådløse telefoner og trådløse hovedtelefonsæt (såkaldte headset), der sætter besidderen i stand til at kommunikere via en enhed, der er tændt i det omgivende område. Visse tv-spil (såkaldte spillekonsoller) vil også kunne være omfattet.

Besiddelse af tilbehør til eller enkelte dele af kommunikationsudstyret, herunder fx batteri til en mobiltelefon, en enhed, der kan oplade et sådant batteri, eller et sim-kort, der etablerer forbindelsen fra en mobiltelefon, er også omfattet af forbuddet i § 50, stk. 2.

Forbuddet mod at medbringe mobiltelefoner og lignende kommunikationsudstyr samt tilbehør m.v. hertil gælder også for varetægtsarrestantens forsvarer. Ifølge bekendtgørelsens § 50, stk. 3, kan varetægtsarrestantens forsvarer imidlertid i forbindelse med besøget medbringe bærbar computer med en skærmstørrelse på over 10". Det er en forudsætning, at computeren er indstillet på flytilstand, således at al trådløs kommunikation er deaktiveret. Det er endvidere en forudsætning, at computeren fremvises og registreres, således at det kan dokumenteres, at computeren tages med ud af institutionen efter besøget. Computer medbragt af forsvareren må kun anvendes af forsvareren. Forsvarerens adgang til at medbringe en "bærbar computer med en skærmstørrelse på over 10"", jf. bekendtgørelsens § 50, stk. 3, 1. pkt., indbefatter tilbehør dertil i form af f.eks. ledninger og oplader samt lagringsmedier som f.eks. USB-stik (uden internetadgang). Der henvises i den forbindelse til Direktoratet for Kriminalforsorgens retningslinjer af 9. maj 2018 for, hvad forsvarsadvokater må medbringe ved besøg.

139. § 50, stk. 4, i varetægtsbekendtgørelsen pålægger kriminalforsorgsområderne pligt til på forhånd at orientere besøgende om, hvilke genstande der ikke må medtages ved besøg. I den forbindelse skal det bemærkes, at det er strafbart uretmæssigt at medtage mobiltelefoner og lignende kommunikationsudstyr i lukkede fængsler og arresthuse, jf. straffelovens § 124, stk. 5. Henset til at der er tale om genstande, som det er lovligt at være i besiddelse af uden for institutionerne, er det i bemærkningerne til loven forudsat, at

der i lukkede fængsler og arresthuse opsættes informationsmateriale til de besøgende om det strafbelagte forbud mod at medbringe mobiltelefoner og lignende kommunikationsudstyr.

Ud over ovennævnte er det forudsat, at besøgende i lukkede fængsler og arresthuse påmindes om forbudet mod at medtage mobiltelefon og lignende kommunikationsudstyr, herunder de strafbare konsekvenser der kan være derved, inden der foretages undersøgelse af disse. Oplyser en besøgende om besiddelsen på dette tidspunkt, vil der ifølge lovens forarbejder formentlig i almindelighed ikke være grundlag for at rejse tiltale for (forsøg på) overtrædelse af straffeloven.

140. Varetægtsbekendtgørelsens § 51 regulerer spørgsmålet om undersøgelse af medbragte genstande. Efter § 51 skal det fastsættes som et vilkår for besøgstilladelse, at den besøgende lader medbragte genstande undersøge. Et sådant vilkår indebærer, at den besøgende skal lade medbragte genstande undersøge, hvis kriminalforsorgsområdet træffer afgørelse herom i forbindelse med besøgets afvikling. Den besøgende skal i forbindelse med, at der gives besøgstilladelse, gøres bekendt med vilkåret, hvilket hensigtsmæssigt vil kunne ske ved, at vilkåret er optrykt på den blanket, der anvendes, når der meddeles besøgstilladelse.

Vilkår om undersøgelse af den besøgende og om billedlegitimation

141. Til forskel fra, hvad der gælder for afsonere, er det efter § 51, stk. 1, et generelt vilkår for besøg til en varetægtsarrestant, at den besøgende medbringer billedlegitimation. Kriminalforsorgsområdet skal vejlede den besøgende om dette samt om, at det kan medføre afvisning, hvis billedlegitimation ikke medbringes ved besøget. Denne vejledning kan gives ved optryk på den blanket, der anvendes, når besøgstilladelse gives.

Efter varetægtsbekendtgørelsens § 52 er det et vilkår for besøg, at den besøgende efter kriminalforsorgsområdets anmodning lader sig undersøge efter reglerne herom i bekendtgørelse om adgangen til besøg m.v. til indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (besøgsbekendtgørelsen). Dette indebærer bl.a., at den besøgende skal lade sin yderbeklædning undersøge og efter anmodning lade sig undersøge af kriminalforsorgens narkotikahunde. Der henvises herom endvidere til pkt. 21-25 i besøgsvejledningen.

Besøg af børn

142. Som anført ovenfor under pkt. 113 bør ansøgninger om tilladelse til besøg af børn – dvs. personer under 18 år - så vidt muligt imødekommes, hvis børnene er nærtstående til den indsatte. Ansøgninger fra andre børn bør i almindelighed ikke tillades, medmindre relationen mellem barnet og den indsatte med vægt taler herfor. I vurderingen heraf bør bl.a. indgå, om relationen hidrører fra tiden inden indsættelsen.

I lighed med hvad der gælder for dømte, skal børn normalt ledsages af en voksen under besøg, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 53. Om dette udgangspunkt i det enkelte tilfælde kan fraviges, beror på en konkret vurdering af blandt andet barnets alder, barnets modenhed og barnets forhold til varetægtsarrestanten. Hvis barnet er 15 år eller mere, vil dette med vægt tale for at tillade besøg uden ledsagelse af en voksen.

143. Af varetægtsbekendtgørelsens § 53, stk. 2, fremgår det, at besøg af børn – dvs. personer under 18 år - normalt kun kan finde sted med samtykke fra forældremyndighedens indehaver. I tilfælde, hvor forældrene har fælles forældremyndighed, skal det i det enkelte tilfælde overvejes, om der skal indhentes samtykke fra begge forældrene.

Om udgangspunktet om, at der skal foreligge forældresamtykke, i det enkelte tilfælde undtagelsesvist kan fraviges, beror på en konkret vurdering af blandt andet barnets alder, barnets modenhed og barnets forhold til varetægtsarrestanten.

144. Varetægtsarrestanter, som får besøg af børn, bør - ligesom den der ledsager barnet - vejledes om vigtigheden af at holde øje med børnene.

Varetægtsarrestanters adgang til at have sit barn hos sig i institutionen

145. Varetægtsbekendtgørelsens § 54, stk.1, fastslår, at en varetægtsarrestant har ret til at have sit barn under 1 år hos sig i varetægtsfængslet, hvis varetægtsarrestanten selv er i stand til at passe barnet. Aldersgrænsen er, som det fremgår, her fastsat til 1 år – i modsætning til 3 år i forhold til afsonere. Dette skyldes, at de bygningsmæssige forhold og opholdsvilkårene generelt i arresthusene er mindre egnede til ophold for børn, sammenholdt med at der ikke for varetægtsarrestanter er mulighed for – på samme måde som for afsonere – at træffe afgørelse om ændring af afsoningsinstitution, således at anbringelse sker fx i en familieafdeling eller lignende, som i højere grad er egnet til ophold for børn.

146. Ifølge varetægtsbekendtgørelsens § 55, stk. 1, skal der, inden der gives tilladelse til, at et barn medbringes i institutionen, som hovedregel indhentes en udtalelse fra socialforvaltningen om, hvorvidt ophold i institutionen er foreneligt med hensynet til barnet. Baggrunden herfor er, at der ved vurderingen af, om varetægtsarrestanten er ”i stand til at passe barnet”, bør indgå en vurdering af, om opholdet i institutionen hos varetægtsarrestanten er foreneligt med hensynet til barnet. Denne vurdering påhviler i øvrigt de sociale myndigheder, som i givet fald kan træffe bestemmelse om anden anbringelse, eventuelt tvangsmæssigt, efter sociallovgivningens regler.

147. Kriminalforsorgsområdet skal så hurtigt som muligt, efter at kriminalforsorgsområdet har fået kendskab til, at der er ønske om at medbringe et barn, tage kontakt til de sociale myndigheder.

148. Varetægtsarrestanten skal give samtykke til, at der indhentes en udtalelse fra de sociale myndigheder. Skal en sådan udtalelse indhentes, og vil varetægtsarrestanten ikke give samtykke hertil, må anmodningen om at medbringe sit barn afslås.

149. Hvis de sociale myndigheder mener, at ophold i institutionen er foreneligt med hensynet til barnet, imødekommes ansøgningen, medmindre der foreligger helt særlige omstændigheder, som – trods udtalelsen fra de sociale myndigheder - giver grundlag for at antage, at varetægtsarrestanten ikke selv kan passe barnet i institutionen. I kravet om, at varetægtsarrestanten skal være ”i stand til at passe barnet”, ligger ikke blot, at varetægtsarrestanten skal være i stand til at imødekomme barnets fysiske behov, men tillige efter varetægtsfængslets vurdering skal være i stand til at imødekomme barnets behov i bredere forstand, herunder barnets sociale, følelsesmæssige og omsorgsmæssige behov.

150. Det fremgår af varetægtsbekendtgørelsens § 55, stk. 2, at det i visse tilfælde kan undlades at indhente en udtalelse fra de sociale myndigheder. Dette forudsætter imidlertid, at særlige omstændigheder i det enkelte tilfælde taler derfor, at der ikke foreligger omstændigheder, der giver grundlag for at antage, at varetægtsarrestanten ikke er i stand til at passe barnet i institutionen, og at varetægtsarrestanten forinden har givet samtykke til, at kriminalforsorgsområdet underretter de sociale myndigheder om, at barnet opholder sig hos varetægtsarrestanten i institutionen.

151. Tilladelse til at have barnet hos sig i institutionen, uden at der forinden indhentes udtalelse herom fra de sociale myndigheder, vil fx kunne komme på tale, hvis kriminalforsorgsområdet eventuelt på grundlag af sagens oplysninger eller forhåndskendskab til varetægtsarrestanten umiddelbart kan vurdere, at den pågældende er i stand til selv at passe barnet under opholdet i institutionen.

152. Det påhviler kriminalforsorgsområdet løbende at påse, at det fortsatte ophold i institutionen er foreneligt med hensynet til barnet og om nødvendigt at tage fornyet kontakt til de sociale myndigheder,

jf. også underretningspligten efter § 153, stk. 1-2, i lov om social service og bekendtgørelse nr. 1651 af 3. august 2021 om underretningspligt over for kommunen efter lov om social service.

153. Efter varetægtsbekendtgørelsens § 54, stk. 2, kan det tillades, at barnet har ophold i institutionen i en begrænset periode, efter barnet er fyldt 1 år, hvis det er det bedste for barnet, og ganske særlige omstændigheder i det enkelte tilfælde taler derfor. Også i disse sager skal de sociale myndigheder inddrages for så vidt angår vurderingen af, om ophold i institutionen er foreneligt med hensynet til barnet. Om tilladelse skal gives beror på en konkret vurdering af det enkelte tilfælde, hvori i øvrigt indgår den forventede varighed af opholdet, barnets alder, alternative muligheder for barnet m.m.

154. Af hensyn til barnet kan det være nødvendigt, at varetægtsarrestanten accepterer, at opholdsstedet ændres til et andet varetægtsfængsel, der med hensyn til indretning m.v. er bedre egnet til ophold for barnet.

Varetægtsarrestanter med ringe kontakt til omverdenen

155. Varetægtsbekendtgørelsens § 56 pålægger kriminalforsorgsområderne løbende at være opmærksomme på, om der i institutionerne er varetægtsarrestanter med ringe kontakt til omverdenen, og så vidt det – også under hensyn til sikkerhed og orden – er muligt at bidrage til at øge varetægtsarrestantens kontakt til omverdenen.

156. Efter § 57 skal kriminalforsorgsområdet i forhold til disse varetægtsarrestanter overveje, om der kan formidles besøg af egnede personer som besøgsvenner. Dette gælder dog kun i det omfang, det er foreneligt med begrænsninger, som politiet fastsætter efter retsplejelovens § 771, stk. 1-4.

157. §§ 58-60 i varetægtsbekendtgørelsen indeholder nærmere regler om godkendelse af besøgsvenner, videregivelse af oplysninger, tavshedspligt m.v.

158. Af varetægtsbekendtgørelsens § 60, nr. 1, fremgår det, at udlevering af oplysninger om varetægtsarrestanten til en besøgsven kun må ske med varetægtsarrestantens skriftlige samtykke.

159. Formålet med besøgsordningen er, at varetægtsarrestanten får lejlighed til at tale med en person, der ikke er knyttet til institutionen, om såvel almene emner som sine egne personlige og sociale forhold.

160. Kriminalforsorgsområdet bør, for så vidt angår de institutioner som er tilknyttet en ordning med besøgsvenner, udpege en eller flere personer blandt personalet med den opgave at formidle kontakt mellem varetægtsarrestanter og besøgsvenner.

161. Det vil i almindelighed være rigtigst, at kriminalforsorgsområdets nærmere udformning af ordninger vedrørende besøgsvenner sker efter drøftelse med repræsentanter for de indsatte i institutionen eller på anden måde i samråd med de indsatte i institutionen.

Særligt om varetægtsarrestanters samtaler med repræsentanter for Folketingets Ombudsmand m.fl., som de indsatte efter varetægtsbekendtgørelsens § 66 kan brevveksle ukontrolleret med

162. Efter varetægtsbekendtgørelsens § 66, stk. 1-4, har varetægtsarrestanter ret til ukontrolleret brevveksling med en række myndigheder og enkeltpersoner. For de myndigheder og enkeltpersoner, som er nævnt i § 66, stk. 1 og 2 – bortset fra varetægtsarrestantens forsvarer – gælder som efter straffuldbyrdesreglerne, at de ikke er omfattet af flere af varetægtsbekendtgørelsens bestemmelser om besøg. Det samme gælder for medlemmer af Folketinget, som varetægtsarrestanter efter § 66, stk. 3, kan brevveksle ukontrolleret med.

163. Dette betyder, som nævnt ovenfor under pkt. 118, bl.a., at sådanne samtaler ikke er omfattet af reglen i varetægtsbekendtgørelsens § 41, stk. 1 og 2, om varighed og hyppighed af besøg. Heller ikke bestemmelserne om afbrydelse af besøg, indhentelse af forudgående tilladelse til besøg, vilkår om undersøgelse af medbragte genstande og af besøgende og administrative regler på disse områder omfatter sådanne repræsentanter. Endelig skal de nævnte myndigheder m.v. have mulighed for at tale med varetægtsarrestanter uden overværelse af institutionens personale.

Kapitel 22

Brevveksling

Retten til brevveksling m.v.

164. Varetægtsarrestanternes ret til brevveksling er reguleret i § 772 i retsplejeloven og i kapitel 22 i varetægtsbekendtgørelsen.

165. Varetægtsbekendtgørelsens § 61 fastslår, at varetægtsarrestanter har ret til brevveksling med de begrænsninger, der følger af §§ 62-63.

Brevkontrol efter politiets bestemmelse

166. Efter retsplejelovens § 772, stk. 1, kan politiet gennemse og tilbageholde breve. Tilbageholder politiet et brev, skal politiet straks forelægge spørgsmålet om opretholdelse af tilbageholdelsen for retten. Opretholdes tilbageholdelsen, skal politiet straks underrette afsenderen, medmindre dommeren af hensyn til efterforskningen træffer anden bestemmelse, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 62 og § 100 samt nedenfor under pkt. 248-250.

Brevkontrol efter kriminalforsorgsområdets bestemmelse

167. Reglen i retsplejelovens § 772, stk. 1, hvorefter spørgsmålet om tilbageholdelse af breve til og fra varetægtsarrestanter skal indbringes for retten, betyder, at kriminalforsorgsområdet ikke kan tilbageholde breve til og fra varetægtsarrestanter, således som det er muligt i forhold til afsonere. På denne baggrund er det i varetægtsbekendtgørelsens § 63, stk. 3, fastsat, at hvis kriminalforsorgsområdet efter gennemlæsning af et brev til eller fra en varetægtsarrestant finder, at brevet af sikkerhedsmæssige eller ordensmæssige grunde ikke bør afsendes eller udleveres, skal brevet overgives til politiet, jf. også nedenfor under pkt. 249.

168. § 63, stk. 1 og 2, regulerer varetægtsfængslets mulighed for åbning, lukning og gennemlæsning af breve til og fra varetægtsarrestanter.

169. Der er ikke efter reglerne i varetægtsbekendtgørelsen adgang til stikprøvevis gennemlæsning. Efter varetægtsbekendtgørelsens § 63, stk. 2, forudsætter gennemlæsning, at dette skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn. Hvis et eller flere af disse hensyn gør det påkrævet, kan der fx træffes afgørelse om, at samtlige breve til en varetægtsarrestant gennemlæses. Tilsvarende kan der træffes afgørelse om gennemlæsning af et bestemt brev, hvis det ud fra de nævnte hensyn skønnes påkrævet at gennemlæse netop dette brev. Derimod kan der ikke foretages stikprøvevis gennemlæsning af fx et tilfældigt udsnit af breve, som modtages i en bestemt periode.

170. Når kriminalforsorgsområdet træffer afgørelse om gennemlæsning af et brev og efter gennemlæsningen beslutter, at brevet kan afsendes eller udleveres, og derfor ikke skal overgives til politiet, skal varetægtsarrestanten gøres bekendt med, at der er sket gennemlæsning. Underretning kan dog undlades i indtil 4 uger i det omfang, formålet med gennemlæsningen ellers ville forspildes, jf. § 64, stk. 1, i

varetægtsbekendtgørelsen. Bestemmelsen omfatter både breve til og fra varetægtsarrestanter. Der skal gøres notat om grunden til afgørelsen om gennemlæsning og om resultatet af gennemlæsningen.

171. Gennemlæsning af breve, der er i indsattes besiddelse, er reguleret i straffuldbyrdelseslovens § 60, stk. 9, om undersøgelse af genstande m.v. Denne bestemmelse gælder ifølge varetægtsbekendtgørelsens § 84, jf. bekendtgørelse om undersøgelse af indsattes person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner, også for varetægtsarrestanter.

172. Bestemmelserne om tilsendte breve omfatter også tilfælde, hvor brevet oprindeligt er adresseret til varetægtsarrestantens privatadresse og efterfølgende omadresseret eller medbragt til varetægtsarrestanten i forbindelse med besøg. Også breve, som er bestemt til omdeling mellem flere indsatte, fx breve med spørgeskemaer til brug for en videnskabelig undersøgelse, er omfattet.

Portoudgifter m.v.

173. Efter § 65 i varetægtsbekendtgørelsen skal varetægtsarrestanter selv afholde udgiften til brevpapir, konvolutter og porto. Brevpapir og konvolutter udleveres af kriminalforsorgsområdet til varetægtsarrestanter, der hverken får udbetalt selvforvaltningsbeløb, har indtægt ved eget arbejde eller får udbetalt offentlig ydelse til underhold. Desuden kan kriminalforsorgsområdet efter § 65, stk. 2, udlevere brevpapir og konvolutter samt betale porto, hvis særlige forhold taler derfor. § 65, stk. 3 og 4, indeholder regler om ekspedition af varetægtsarrestanters breve.

Brevveksling med offentlige myndigheder m.v.

174. I retsplejelovens § 772, stk. 2, er angivet en række myndigheder, som varetægtsarrestanter har ret til ukontrolleret brevveksling med. Disse myndigheder er gengivet i § 66, stk. 1, i varetægtsbekendtgørelsen. Herudover er det i varetægtsbekendtgørelsens § 66, stk. 2-4, bestemt, at varetægtsarrestanter har ret til ukontrolleret brevveksling med en række yderligere myndigheder m.v.

Breve fra en varetægtsarrestant til myndigheder m.v., som er omfattet af § 66, stk. 1-3, må ikke kontrolleres af hverken politiet eller Kriminalforsorgen.

Med hensyn til breve, som varetægtsarrestanten sender til diplomatiske repræsentanter, som er omfattet af § 66, stk. 4, henvises til pkt. 176.

175. Det bemærkes, at begrebet ”forsvarer” i § 66, stk. 1, omfatter den advokat, der er beskikket for eller valgt af varetægtsarrestanten i forbindelse med den sigtelse, der har ført til indsættelse i varetægtsfængslet.

176. Efter § 66, stk. 4, har udenlandske varetægtsarrestanter ret til ukontrolleret brevveksling med hjemlandets diplomatiske og konsulære repræsentanter, men politiet kan af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætte sig på grund af ganske særlige omstændigheder. I tilfælde, hvor der er fastsat brevkontrol efter retsplejelovens § 772, stk. 1, skal brevene således sendes gennem politiet.

177. For så vidt angår brevveksling med den til arresthuset knyttede præst henvises til pkt. 61 ovenfor.

178. Varetægtsbekendtgørelsens §§ 67-70 indeholder regler om ekspedition og åbning og lukning af breve til og fra de myndigheder m.v., der er nævnt i § 66 i varetægtsbekendtgørelsen, samt regler om kontrol af afsender m.m.

179. Efter § 71 i varetægtsbekendtgørelsen skal kriminalforsorgsområdet udlevere brevpapir og konvolutter samt afholde portoudgiften for breve til de i § 66 nævnte myndigheder m.v.

180. Varetægtsbekendtgørelsen indeholder i modsætning til de tidligere regler ikke en bestemmelse om, at institutionen kan gennemføre en ordning, hvorefter konvolutter, hvori breve til varetægtsarrestanter har været fremsendt, ikke udleveres. Sådanne regler for den enkelte institution vil imidlertid kunne fastsættes af kriminalforsorgsområdet efter reglerne i bekendtgørelse om indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over egne genstande m.v. og penge i kriminalforsorgens institutioner (genstandsbekendtgørelsen), som finder anvendelse i forhold til varetægtsarrestanter, ligesom der efter denne bekendtgørelse er mulighed for konkret at træffe afgørelse om, at en bestemt konvolut ikke kan udleveres, fx fordi der er grund til at antage, at narkotika er skjult under frimærket.

Kapitel 23

Telefonsamtaler

Adgangen til at føre telefonsamtaler m.v.

181. Varetægtsarrestanters adgang til at føre telefonsamtaler er reguleret i kapitel 23 i varetægtsbekendtgørelsen. Efter § 72, stk. 1, kan varetægtsarrestanter få tilladelse til at føre telefonsamtaler, såfremt forbindelse gennem brevveksling ikke uden væsentlig ulempe kan afventes, og det er praktisk muligt.

182. Politiet kan efter retsplejeloens § 770 af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætte sig, at en varetægtsarrestant fører telefonsamtaler, jf. § 72, stk. 2, i varetægtsbekendtgørelsen. Varetægtsarrestanten kan forlange, at politiet forelægger spørgsmålet om opretholdelse af sådanne begrænsninger for retten, jf. retsplejeloens § 773. Der henvises i øvrigt til pkt. 251-252 nedenfor.

183. Efter § 72, stk. 3, i varetægtsbekendtgørelsen kan kriminalforsorgsområdet nægte en varetægtsarrestant at føre telefonsamtaler, hvis dette findes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn.

184. Det er således udgangspunktet efter § 72, stk. 1-3, at varetægtsarrestanter må brevveksle, men hvis det er praktisk muligt, og der ikke i øvrigt er nedlagt forbud efter stk. 2 eller 3, kan der gives tilladelse til at telefonere.

185. Anmodninger om at føre telefonsamtale med forsvareren imødekommes i almindelighed, jf. § 73, stk. 1, i varetægtsbekendtgørelsen. Det bemærkes, at begrebet "forsvarer" omfatter den advokat, der er beskikket for eller valgt af varetægtsarrestanten i forbindelse med den sigtelse, der har ført til indsættelse i varetægtsfængslet.

Aflytning og påhør

186. § 72, stk. 4, i varetægtsbekendtgørelsen omhandler påhør og aflytning af telefonsamtaler efter kriminalforsorgsområdets bestemmelse. Reglen indebærer, at telefonsamtaler påhøres eller aflyttes, medmindre dette ikke findes nødvendigt ud fra ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn. Af bestemmelsen fremgår endvidere, at hvis telefonsamtaler aflyttes eller påhøres, skal samtalepartneren forinden gøres bekendt hermed. Afgørelse om aflytning eller påhør træffes af kriminalforsorgsområdet.

187. § 73, stk. 2, i varetægtsbekendtgørelsen fastslår, at telefonsamtaler med forsvareren ikke påhøres eller aflyttes.

188. Telefonsamtaler kan afbrydes, hvis dette findes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, jf. § 74 i varetægtsbekendtgørelsen.

189. Om varetægtsarrestanters adgang til uoverværede telefonsamtaler med den læge, der er tilknyttet kriminalforsorgsområdet, og vagtlæge m.v. henvises til bekendtgørelse om sundhedsmæssig bistand til

indsatte i kriminalforsorgens institutioner og følgeskrivelsen hertil, som også omfatter varetægtsarrestanter.

190. Af varetægtsbekendtgørelsen § 72, stk. 5, fremgår det, at der kan stilles krav om, at telefonsamtaler, som påhøres eller aflyttes, føres på et sprog, som den, der aflytter eller påhører samtalen, forstår. Om der skal stilles et sådant krav beror på en konkret vurdering af, om det i det enkelte tilfælde er forsvarligt at undlade dette. Dette vil fx kunne være tilfældet, hvor en udenlandsk varetægtsarrestant telefonerer til en ægtefælle i hjemlandet, og der efter en konkret vurdering ikke er grundlag for at antage, at det giver anledning til ordens- eller sikkerhedsmæssige problemer, at der ikke stilles et sådant krav. Tilsvarende gælder, hvis der ikke vurderes at være ordens- eller sikkerhedsmæssige problemer i at undlade at stille et sådant krav i forhold til varetægtsarrestanter med en anden etnisk baggrund end dansk, som kun kan kommunikere med herboende familiemedlemmer på deres eget sprog.

Udgifter m.v.

191. Af varetægtsbekendtgørelsens § 75 fremgår det, at varetægtsarrestanter normalt selv afholder udgifterne til telefonsamtaler.

192. Af § 2, stk. 1, nr. 11, i bekendtgørelse om indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over egne genstande m.v. og penge i kriminalforsorgens institutioner (genstandsbekendtgørelsen), som også omfatter varetægtsarrestanter, fremgår det, at det ikke er tilladt for indsatte at have mobiltelefoner. Forbuddet i bestemmelsen omfatter også fastnet-telefoner i lukkede institutioner.

Lokale regler

193. Efter § 76 kan kriminalforsorgsområdet under hensyn til forholdene i den enkelte institution fastsætte regler om den praktiske gennemførelse af varetægtsarrestanters adgang til at føre telefonsamtaler, herunder om begrænsninger med hensyn til hyppighed og varighed af telefonsamtaler under hensyn til de personaleressourcer, der medgår til at påhøre eller aflytte samtalerne. Regler om den ”praktiske gennemførelse” kan fx indeholde begrænsninger med hensyn til, hvilke tidsrum på døgnet der kan telefoneres.

Kapitel 24

Aviser, bøger m.v.

194. Efter varetægtsbekendtgørelsens § 77 skal en varetægtsarrestant have mulighed for at holde sig orienteret ved avislæsning og gennem radio- og fjernsynsudsendelse m.v. Det fremgår af § 77, stk. 2, at en varetægtsarrestant, som opholder sig i institutioner, hvor der i overensstemmelse med straffuldbyrdelseslovens § 58 er etableret ordninger med lån af bøger og tidsskrifter gennem det offentlige biblioteksvæsen, så vidt muligt skal have adgang til at benytte sig af disse ordninger. Med ordene ”så vidt muligt” sigtes til, at den lovbestemte pligt i straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 2, for det offentlige biblioteksvæsen til at udlåne bøger til indsatte er begrænset til afsonere.

195. Der bør være gratis adgang til en nyhedsformidlende avis. Det er ikke tilstrækkeligt med en avis, der alene bringer lokalt stof. Dette gælder også varetægtsarrestanter, som er undergivet brev- og besøgskontrol samt varetægtsarrestanter, der er isolerede af retten. Isolerede varetægtsarrestanter kan dog ikke dele avis med medindsatte, uden at det sikres, at der ikke herved sker tilsidesættelse af rettens bestemmelse om isolation.

196. I § 77, stk. 3, er det fastsat, at udenlandske varetægtsarrestanter så vidt muligt bør have adgang til aviser, tidsskrifter, bøger m.v. på deres eget sprog. Formålet med denne bestemmelse er at understrege, at

det for udenlandske indsatte er af væsentlig betydning at kunne holde sig orienteret om samfundsforhold i deres eget land og på deres eget sprog. Ved anvendelsen af udtrykket »så vidt muligt« er det imidlertid forudsat, at der er økonomiske grænser for kriminalforsorgsområdets pligt til at gennemføre denne ret. Afhængig af andelen af udenlandske indsatte bør der være 1 – 2 udenlandske nyhedsformidlende aviser gratis til rådighed for de udenlandske indsatte. Denne forpligtelse kan opfyldes ved at etablere en ordning med et bibliotek om at overtage bibliotekets aviser efter en periode.

197. Med hensyn til varetægtsarrestanternes adgang til at se tv henvises til § 16 i bekendtgørelse om indsat-tes adgang til at medbringe, besidde og råde over egne genstande m.v. og penge i kriminalforsorgens institutioner, hvoraf det bl.a. fremgår, at indsatte i arresthusene, herunder Københavns Fængsler, i det omfang det er praktisk muligt, jf. § 17, har ret til at leje fjernsyn til brug i eget opholdsrum.

Det bemærkes, at det bl.a. fremgår af § 17, stk. 2, at indsatte, hvis ønske om leje af fjernsyn og radio ikke umiddelbart kan imødekommes, ved adgang til fællesrum eller lignende skal have mulighed for at holde sig orienteret gennem radio- og fjernsynsudsendelser.

198. Som nævnt under pkt. 12 kan politiet af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed fastsætte be-grænsninger i varetægtsarrestantens adgang til at se tv, læse aviser m.v. Sådanne begrænsninger kan af varetægtsarrestanten forlanges indbragt for retten efter retsplejelovens § 773.

Kapitel 25

Kontakt til medierne

199. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 25 har varetægtsarrestanter, der ikke er isolerede efter rettens bestemmelse, ret til i institutionen at udtale sig og i den forbindelse at lade sig fotografere til medierne efter reglerne i bekendtgørelse om adgangen til kontakt til medierne for indsatte i kriminalfor-sorgens institutioner, medmindre politiet modsætter sig det, jf. også nedenfor under pkt. 202.

200. Af bekendtgørelsen om kontakt til medierne fremgår det, at straffuldbyrdelseslovens § 59 finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter, der ikke er isolerede efter rettens bestemmelse.

201. Straffuldbyrdelseslovens § 59 har følgende ordlyd:

»§ 59. En indsat har ret til i institutionen at udtale sig og i den forbindelse at lade sig fotografere til medierne.

Stk. 2. Denne ret kan dog begrænses af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, for at beskytte den forurettede ved lovovertrædelsen eller for i øvrigt at modvirke en åbenbar krænkelse af retsfølelsen.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte regler om gennemførelsen af de indsat-tes ret efter stk. 1.«

202. Af § 3, stk. 2 og 3, i bekendtgørelsen om kontakt til medierne fremgår det, at politiet af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed kan modsætte sig, at en varetægtsarrestant får tilladelse til at udtale sig og i den forbindelse lade sig fotografere til medierne, og at der, inden der gives en varetægtsarrestant sådan tilladelse, skal indhentes en udtalelse fra politiet. Hvis politiet modsætter sig interview med en varetægtsarrestant, kan opretholdelsen af denne begrænsning i varetægtsarrestantens rettigheder af varetægtsarrestanten kræves indbragt for retten efter retsplejelovens § 773, jf. også nedenfor under pkt. 251-252.

203. I tilknytning til bekendtgørelsen om kontakt til medierne er udarbejdet skrivelse om bekendtgørelse om adgangen til kontakt til medierne for indsatte i kriminalforsorgens institutioner, som indeholder en nærmere beskrivelse af og vejledning om reglerne på dette område.

Kapitel 26

Særlige tilbud til varetægtsarrestanter, som er isolerede efter rettens bestemmelse

204. Bestemmelserne i varetægtsbekendtgørelsens kapitel 26 har til formål at mindske den særlige belastning og risiko for forstyrrelse af det psykiske helbred, som er forbundet med isolation.

205. Bestemmelsen i § 79 indebærer en pligt for personalet til at være særligt opmærksom på den enkelte isolerede varetægtsarrestants behov for tilsyn af læge, eventuelt en psykiater, personalekontakt, eneundervisning m.v., ligesom den isolerede løbende skal vejledes om de særlige tilbud og rettigheder. Særligt for så vidt angår spørgsmålet om behov for tilsyn af læge, eventuelt en psykiater, bemærkes, at sigtet med denne regel er – særligt i forhold til isolerede arrestanter – at fremhæve den almindelige omsorgspligt, som personalet har over for de indsatte. Hvis der skønnes at være behov for lægetilsyn, er det personalets opgave at anmode herom, men det er lægen, der afgør, om tilsyn faktisk (skal) foretages.

Af bestemmelsen følger også, at personalet er forpligtet til at være opmærksom på, at de isolerede arrestanters behov for lægetilsyn, personalekontakt, besøg m.v. øges i takt med varigheden af isolationen.

206. Bestemmelsen i § 79, stk. 2, indebærer en forpligtelse for kriminalforsorgsområdet til at tilbyde varetægtsarrestanter under 18 år, som efter rettens bestemmelse har været isoleret i et sammenhængende tidsrum af mere end 4 ugers varighed, og varetægtsarrestanter på 18 år eller derover, som efter rettens bestemmelse har været isoleret i et sammenhængende tidsrum af mere end 6 måneders varighed, yderligere mindst 3 timers daglig aktivering med personkontakt, ud over den aktivering, som følger af varetægtsbekendtgørelsens §§ 81-83.

Aktiveringsforpligtelsen i § 79, stk. 2, indebærer, at en varetægtsarrestant, der i medfør af bestemmelserne i §§ 81-83 hidtil har været aktiveret i fx 1 time dagligt, fra det tidspunkt, hvor den tidsmæssige grænse i § 79, stk. 2, er opfyldt, skal tilbydes yderligere aktivering med personkontakt, således at vedkommende gives mulighed for sammenlagt 4 timers daglig aktivering. Har varetægtsarrestanten i medfør af bestemmelserne i §§ 81-83 hidtil været aktiveret i fx 3 timer dagligt, skal den pågældende fra det tidspunkt, hvor den tidsmæssige grænse i § 79, stk. 2, er opfyldt, tilbydes yderligere aktivering med personkontakt, således at vedkommende gives mulighed for sammenlagt 6 timers daglig aktivering.

Udover de aktiveringsmuligheder, som er indeholdt i §§ 81-83, vil kriminalforsorgsområdet kunne tilbyde varetægtsarrestanten fx fritids- og hobbybetonede aktiviteter. Uanset hvilke aktiviteter, der tilbydes arrestanten i medfør af § 79, stk. 2, er det et krav, at denne yderligere aktivering indebærer vedvarende personkontakt i de 3 timer.

Bestemmelsen i § 79, stk. 3, indebærer en forpligtelse for kriminalforsorgsområdet til 1 gang ugentligt i samarbejde med varetægtsarrestanten at udfærdige en plan for den pågældendes aktivering. Forpligtelsen gælder fra det tidspunkt, hvor den tidsmæssige grænse i § 79, stk. 2, er opfyldt.

Direktoratet har afsat en pulje til dækning af eventuelle merudgifter i forbindelse med aktiveringen af varetægtsarrestanten. Ansøgning om dækning af eventuelle merudgifter i den forbindelse indsendes til direktoratet.

207. Efter § 80 skal varetægtsarrestanter, som er isolerede efter rettens bestemmelse, ved indsættelsen i institutionen have tv stillet gratis til rådighed.

208. Efter bekendtgørelsens § 81 bør varetægtsarrestanter, som er isolerede efter rettens bestemmelse, have tilladelse til besøg mindst en gang ugentligt. Besøgstiden må ikke være kortere end 1 time. Denne

bestemmelse har også til formål at medvirke til at mindske den særlige belastning og risiko for forstyrrelse af det psykiske helbred, som er forbundet med isolation.

209. Bestemmelsen i § 82 indebærer, at kriminalforsorgsområdet er forpligtet til at tilbyde en varetægtsarrestant, som har været isoleret i mere end 14 dage, regelmæssige og længerevarende samtaler med fx præst, læge eller psykolog. Reglen indebærer, at personalet er forpligtet til at vejlede varetægtsarrestanten om denne mulighed, og – når varetægtsarrestanten ønsker det – formidle dette ønske til fx præst, læge eller psykolog, mens det vil være henholdsvis præsten, lægen eller psykologen, der afgør, om samtalen faktisk skal gennemføres.

Som eksempel på andre end præster, læger og psykologer, med hvem den isolerede varetægtsarrestant efter § 82 kan tilbydes regelmæssige og længerevarende samtaler, kan nævnes en person, som er fast besøgsven til den isolerede varetægtsarrestant.

210. Efter bekendtgørelsens § 83 skal varetægtsarrestanter, som har været isolerede efter rettens bestemmelse i mere end 14 dage, under fortsat isolation tilbydes særlig adgang til eneundervisning og arbejde, herunder anden godkendt aktivitet, som kan medvirke til at mindske den særlige belastning og risiko for forstyrrelse af det psykiske helbred, som er forbundet med isolation.

211. Også i relation til disse særlige tilbud til isolerede varetægtsarrestanter gælder, at kriminalforsorgsområdet skal være opmærksom på, at der ikke sker en tilsidesættelse af begrænsninger fastsat af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed, jf. ovenfor under pkt. 13.

Afsnit V

Indgreb over for den varetægtsfængslede, disciplinærstraf, konfiskation og modregning

Kapitel 27

Undersøgelse af den varetægtsfængslede person og opholdsrum

212. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 27 kan det undersøges, hvilke genstande en varetægtsarrestant har i sin besiddelse i sit opholdsrum eller på sin person m.v. efter reglerne i bekendtgørelse om undersøgelse af indsatte person og opholdsrum m.v. i kriminalforsorgens institutioner (undersøgelsesbekendtgørelsen), som også gælder for varetægtsarrestanter, og hvoraf det blandt andet fremgår, at straffuldbyrdslovens § 60 og § 60 a om afgivelse af udåndingsprøve eller urinprøve finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter.

213. Straffuldbyrdslovens § 60 har følgende ordlyd:

» § 60. Direktoratet for Kriminalforsorgen og kriminalforsorgsområdet kan uden retskendelse undersøge, hvilke effekter en indsat har i sin besiddelse i sit opholdsrum eller på sin person, hvis en sådan undersøgelse er nødvendig for at sikre, at ordensbestemmelser overholdes eller sikkerhedshensyn iagttages, herunder

- 1) når den indsatte indsættes i institutionen,
- 2) hvis den indsatte mistænkes for uretmæssig besiddelse af effekter,
- 3) før og efter besøg eller
- 4) før og efter fravær fra institutionen eller opholdsafdelingen.

Stk. 2. Undersøgelse af den indsatte kan ligeledes finde sted efter reglerne i kapitel 10 a.

Stk. 3. Endvidere kan kriminalforsorgsområdet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn træffe bestemmelse om en nærmere undersøgelse af den indsatte person, hvis der er bestemte grunde til at antage, at den indsatte er i uretmæssig besiddelse af effekter.

Stk. 4. Undersøgelse må dog ikke gennemføres, hvis det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 5. Undersøgelse skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader.

Stk. 6. Undersøgelse, der indebærer afklædning, må kun foretages og overværes af personer af samme køn som den indsatte. Dette gælder dog ikke for sundhedspersonale.

Stk. 7. En undersøgelse som nævnt i stk. 3 må kun foretages under medvirken af en læge. Lægen tager stilling til, om indgrebets gennemførelse under hensyn til den hermed forbundne smerte og risiko samt den indsatte tilstand er lægeligt forsvarligt.

Stk. 8. Kriminalforsorgsområdet kan træffe bestemmelse om tilbageholdelse af effekter, der findes i den indsatte besiddelse, hvis det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn.

Stk. 9. Endvidere kan kriminalforsorgsområdet uden retskendelse gennemlæse og træffe bestemmelse om tilbageholdelse af breve og andre optegnelser, som findes i den indsatte besiddelse, hvis det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn. § 56 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 10. Kriminalforsorgsområdet kan uden retskendelse gøre sig bekendt med indholdet af elektroniske effekter, som en indsat har i sin besiddelse, eller som i øvrigt forefindes i kriminalforsorgens institutioner, og som indsatte efter lovgivningen ikke må besidde.

Stk. 11. Justitsministeren fastsætter regler om gennemførelsen af undersøgelser af den indsatte person og opholdsrum.«

214. I tilknytning til undersøgelsesbekendtgørelsen er udarbejdet vejledning om undersøgelse af indsatte person og opholdsrum samt af ulovlige elektroniske effekter i kriminalforsorgens institutioner (undersøgelsesvejledningen), som indeholder en nærmere beskrivelse af og vejledning om reglerne på dette område.

Kapitel 28

Fotografering af varetægtsarrestanter

215. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 28 har kriminalforsorgsområdet ret til at fotografere en varetægtsarrestant med henblik på senere identifikation. Adgangen til at fotografere en varetægtsarrestant sker efter reglerne i retsplejelovens § 776 a, stk. 1, og bekendtgørelse om fotografering og optagelse af fingeraftryk af indsatte i kriminalforsorgens institutioner (fotobekendtgørelsen).

Kapitel 29

Magtanvendelse

216. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 29 kan der anvendes magt over for en varetægtsarrestant efter reglerne i bekendtgørelse om anvendelse af magt over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner (magtanvendelsesbekendtgørelsen), hvoraf det blandt andet fremgår, at straffuldbyrdelseslovens § 62 finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter.

217. Straffuldbyrdelseslovens § 62 har følgende ordlyd:

» § 62. Direktoratet for Kriminalforsorgen og kriminalforsorgsområdet kan anvende magt over for en indsat, hvis det er nødvendigt

1) for at afværge truende vold, overvinde voldsom modstand eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse,

2) for at hindre undvigelse eller standse undvegne eller

3) for at gennemtvinge en påbudt foranstaltning, når øjeblikkelig gennemførelse af denne er nødvendig og den indsatte afviser eller undlader at følge personalets anvisninger herom.

Stk. 2. Magtanvendelse kan ske ved greb, skjold, stav, peberspray og tåregas.

Stk. 3. Magtanvendelse må ikke gennemføres, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 4. Magtanvendelse skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader. Der skal gennemføres lægetilsyn efter magtanvendelse, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af magt, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

Stk. 5. Justitsministeren fastsætter regler om bæring af magtmidler og anvendelse af magt over for indsatte.«

218. I tilknytning til magtanvendelsesbekendtgørelsen er udarbejdet skrivelse om bekendtgørelse om anvendelse af magt over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner, som indeholder en nærmere beskrivelse af og vejledning om reglerne på dette område.

Kapitel 30

Udelukkelse fra fællesskab

219. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 30 kan kriminalforsorgsområdet udelukke en varetægtsarrestant fra fællesskab med andre indsatte efter reglerne i bekendtgørelse om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle m.v., i fængsler og arresthuse (bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab), hvoraf det fremgår, at straffuldbyrdslovens §§ 63-64 finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter.

220. Straffuldbyrdslovens §§ 63-64 har følgende ordlyd:

» § 63. Kriminalforsorgsområdet kan udelukke en indsat fra fællesskab med andre indsatte, hvis det er nødvendigt

1) for at forebygge undvigelse, strafbar virksomhed eller voldsom adfærd,

2) for at gennemføre foranstaltninger, der er nødvendige af sikkerhedshensyn eller for at forebygge smittefare, eller

3) fordi den indsatte udviser en grov eller oftere gentagen utilladelig adfærd, som er åbenbart uforenelig med fortsat ophold i fællesskab med andre indsatte.

Stk. 2. Kriminalforsorgsområdet kan undtagelsesvis udelukke en indsat fra fællesskab med andre indsatte i op til 5 dage, hvis det er nødvendigt for at beskytte den indsatte mod overgreb.

Stk. 3. Såfremt der er grund til at antage, at betingelserne i stk. 1 for udelukkelse fra fællesskab er opfyldt, kan kriminalforsorgsområdet midlertidigt udelukke den indsatte fra fællesskab med andre indsatte, mens

spørgsmålet om udelukkelse behandles. Er der grund til at antage, at betingelserne i § 25 for overførsel til lukket fængsel eller i § 26 for overførsel mellem ensartede lukkede afsoningsinstitutioner eller i § 28 for overførsel til arresthus er opfyldt, kan kriminalforsorgsområdet også midlertidigt udelukke den indsatte fra fællesskab med andre indsatte, mens spørgsmålet om overførsel behandles.

Stk. 4. En indsat, der udelukkes fra fællesskab, isoleres i opholdsrum på særlig afdeling, i eget opholdsrum eller i et arresthus.

Stk. 5. Hvis en indsat afsoner straf for grov kriminalitet under anvendelse af våben eller andre personfarlige metoder og under fuldbyrdelsen af straffen eller under forudgående varetægtsfængsling er undveget eller har forsøgt at undvige ved anvendelse af våben eller andre personfarlige metoder, kan Direktoratet for Kriminalforsorgen bestemme, at isolation skal gennemføres på skift i særligt sikrede afsnit og opholdsrum i forskellige lukkede fængsler og arresthuse, såfremt der er en særlig bestyrket mistanke om, at den indsatte på ny vil forsøge at undvige.

Stk. 6. Udelukkelse fra fællesskab må ikke foretages, hvis udelukkelsen efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 7. Udelukkelse fra fællesskab skal gennemføres så skånsomt, som omstændighederne tillader.

Stk. 8. Udelukkelse fra fællesskab skal straks bringes til ophør, når betingelserne herfor ikke længere er opfyldt. Kriminalforsorgsområdet skal mindst én gang om ugen overveje spørgsmålet om helt eller delvis at bringe udelukkelsen fra fællesskab til ophør.

Stk. 9. Udelukkelse fra fællesskab må ikke overstige 3 måneder. Direktoratet for Kriminalforsorgen kan dog træffe afgørelse om udelukkelse fra fællesskab i mere end 3 måneder, såfremt der foreligger helt særlige omstændigheder. I givet fald finder stk. 8, 2. pkt., tilsvarende anvendelse.

Stk. 10. Justitsministeren fastsætter regler om udelukkelse fra fællesskab med andre indsatte.

§ 64. Bestemmelserne i § 63 omfatter ikke kriminalforsorgsområdets afgørelse om, at

1) en indsat kortvarigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige grunde skal opholde sig i eget opholdsrum eller i særlig observationscelle, eller

2) en indsat, der nægter at være beskæftiget med en af kriminalforsorgsområdet godkendt aktivitet, skal opholde sig i eget opholdsrum eller på andet anvist opholdssted i arbejdstiden.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter regler om indsattes ophold efter stk. 1, herunder om godkendelse og anvendelse af observationsceller.«

221. I tilknytning til bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab er udarbejdet vejledning om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle m.v., i fængsler og arresthuse (vejledning om udelukkelse fra fællesskab), som indeholder en nærmere beskrivelse af og vejledning om reglerne på dette område. Se også fællesskabsvejledningens pkt. 31, som særligt vedrører fællesskab og udelukkelse fra fællesskab i arresthusene.

Kapitel 31

Sikringsmidler

Håndjern og sikringscelle

222. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 31 kan der anvendes håndjern over for varetægtsarrestanter (§ 88), og en varetægtsarrestant kan anbringes i sikringscelle og herunder tvangsfikseres (§ 89). Anvendelse af håndjern og anbringelse i sikringscelle sker efter reglerne i retsplejelovens § 775, stk. 4, jf. straffuldbyrdeleslovens §§ 65, 65 a og 66 samt bekendtgørelse om anvendelse af sikringsmidler i kriminalforsorgens institutioner, som også gælder for varetægtsarrestanter.

223. Straffuldbyrdeleslovens §§ 65, 65 a og 66 har følgende ordlyd:

» **§ 65.** Håndjern kan anvendes, hvis det er nødvendigt

- 1) for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand,
- 2) for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse eller
- 3) for at hindre undvigelse.

Stk. 2. Håndjern må dog ikke anvendes, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 3. Håndjern skal anvendes så skånsomt, som omstændighederne tillader. Der skal gennemføres lægetilsyn, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af håndjern, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om anvendelsen af håndjern, herunder om lægetilsyn og andet tilsyn.

§ 65 a. Håndjern kan anvendes ved den indsattes enkeltstående fravær fra lukkede fængsler og arrester. Bestemmelsen finder ikke anvendelse ved den indsattes enkeltstående fravær ved besøg hos nærtstående.

Stk. 2. Kriminalforsorgsområdet kan træffe bestemmelse om, at en indsat i institutionen i en periode på op til 4 uger, kan ilægges håndjern ved ophold uden for cellen, hvis

- 1) den indsatte har optrådt voldeligt over for personale ansat i institutionerne,
- 2) den indsatte udviser en grov eller gentagen utilladelig adfærd over for personale ansat i institutionerne, eller
- 3) hvis den indsatte er tilknyttet en gruppe af personer, som tilsammen står bag omfattende og alvorlig kriminalitet, der aktuelt har begået voldelige overfald mod personale ansat i institutionerne.

Stk. 3. § 65, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Justitsministeren kan fastsætte regler om brugen af håndjern efter stk. 1 og 2, herunder at afgørelser efter stk. 1, ikke skal begrundes.

§ 66. Efter bestemmelse af kriminalforsorgsområdet kan en indsat anbringes i sikringscelle og herunder tvangsfikseres ved anvendelse af bælte, hånd- og fodremme samt handsker, hvis det er nødvendigt

- 1) for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand eller

2) for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse.

Stk. 2. Anbringelse i sikringscelle og tvangsfiksering må dog ikke foretages, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 3. Anbringelse i sikringscelle og tvangsfiksering skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader.

Stk. 4. En indsat, der er tvangsfikseret, skal have fast vagt.

Stk. 5. Ved tvangsfiksering af en indsat i sikringscelle skal institutionen straks anmode en læge om at foretage tilsyn med den indsatte. Lægen skal tilse den pågældende, medmindre lægen skønner sådant tilsyn åbenbart unødvendigt.

Stk. 6. Ved anbringelse i sikringscelle uden tvangsfiksering skal der tilkaldes læge, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

Stk. 7. Justitsministeren fastsætter regler om godkendelse af sikringsceller og om anvendelsen af sikringsceller og tvangsfiksering, herunder om lægetilsyn og andet tilsyn.«

224. I tilknytning til bekendtgørelsen om sikringsmidler er udarbejdet cirkulæreskrivelse om anvendelse af sikringsmidler og godkendelse af håndjern og vejledning om anvendelse af sikringsmidler i kriminalforsorgens institutioner, som indeholder en nærmere beskrivelse af og vejledning om reglerne på dette område.

Kapitel 32

Anvendelse af kropsscannere i kriminalforsorgens institutioner

225. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 32 kan undersøgelse af personer ved anvendelse af millimeterbølgescanner ske efter reglerne i bekendtgørelse om anvendelse af millimeterbølgescanner i kriminalforsorgens institutioner. Ved ”personer” forstås – udover varetægtsarrestanten – også besøgende og andre, der søger adgang til kriminalforsorgens institutioner.

Kapitel 33

Kriminalforsorgens behandling af oplysninger om indsatte m.v.

226. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 33 kan der efter reglerne i straffuldbyrdslovens § 66 indsamles, behandles og videregives oplysninger om indsatte og personer, som indsatte har kontakt til, til andre myndigheder, hvis ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, hensyn til kriminalforsorgens eller andre myndigheders indsats mod radikalisering og ekstremisme eller hensyn til at bekæmpe og forebygge kriminalitet taler herfor.

Kapitel 34

Disciplinærstraf, herunder forhørscele, konfiskation og modregning

Disciplinærstraf, herunder forhørscele

227. Efter retsplejelovens § 775, stk. 1, 1. pkt., kan en varetægtsarrestant ikendes disciplinærstraf i form af advarsel, bøde og strafcelle. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 34-35 sker ikendelse af

disciplinærstraf og anbringelse i forhørscele efter reglerne i bekendtgørelse om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørscele og behandlingen af disciplinærsager (disciplinærstrafbekendtgørelsen). For så vidt angår varighed af strafcelle og deltagelse i beskæftigelse i institutionen under anbringelse i strafcelle for varetægtsarrestanter under 18 år henvises i øvrigt til omtalen i vejledning om behandlingen af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejledningen).

228. Af disciplinærstrafbekendtgørelsen fremgår det, at straffuldbyrdelseslovens §§ 67-69 og § 71 finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter.

229. Straffuldbyrdelseslovens §§ 67-69 og § 71 om disciplinærstraf og forhørscele har følgende ordlyd:

» **§ 67.** En indsat skal af kriminalforsorgsområdet ikendes disciplinærstraf

- 1) ved overtrædelse af § 32,
- 2) ved udeblivelse, undvigelse eller forsøg herpå,
- 3) ved tilsidesættelse af beskæftigelsespligten efter § 38, stk. 1,
- 4) ved nægtelse af afgivelse af udåndingsprøve eller urinprøve efter § 60 a,
- 5) ved indtagelse af alkohol, euforiserende stoffer eller andre stoffer, der er forbudt efter den almindelige lovgivning,
- 6) ved overtrædelse af de regler eller anvisninger, der gælder for rygning i institutionen,
- 7) ved overtrædelse af straffelovgivningen, når overtrædelsen tillige indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen,
- 8) ved overtrædelse af regler fastsat af justitsministeren, når det i reglerne er bestemt, at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf, og
- 9) ved overtrædelse af regler fastsat af kriminalforsorgsområdet, når det i reglerne er bestemt, at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf.

§ 68. Som disciplinærstraf kan anvendes advarsel, bøde og strafcelle.

Stk. 2. Strafcelle kan dog kun anvendes for følgende forhold eller forsøg herpå:

- 1) Udeblivelse eller undvigelse,
- 2) indsmugling, besiddelse eller indtagelse af alkohol, euforiserende stoffer eller andre stoffer, der er forbudt efter den almindelige lovgivning,
- 3) nægtelse af afgivelse af udåndingsprøve eller urinprøve efter § 60 a,
- 4) indsmugling eller besiddelse af våben og andre personfarlige genstande,
- 5) vold eller trusler om vold mod medindsatte, personale eller andre i institutionen,
- 6) groft hærværk og
- 7) andre grove eller oftere gentagne forseelser.

Stk. 3. Disciplinærstraf i form af bøde og strafcelle kan ikendes i forening.

Stk. 4. Fuldbyrelsen af disciplinærstraf kan helt eller delvis undlades på betingelse af, at den indsatte i en bestemt periode ikke begår strafbart forhold eller en ny disciplinærforseelse.

§ 69. Ved ikendelse af bøde som disciplinærstraf fastsættes bødens størrelse under hensyn til overtrædelsens art og omfang. Bøden kan dog højst udgøre et beløb svarende til det almindelige vederlag, der udbetales indsatte for en uges beskæftigelse, med fradrag af den del af vederlaget, som er beregnet til dækning af personlige fornødenheder.

Stk. 2. En ikendt bøde kan modregnes i den indsattes vederlag for beskæftigelse efter § 42, stk. 1. Den indsatte skal dog mindst have udbetalt en ydelse til dækning af personlige fornødenheder.

§ 71. Hvis der er begrundet mistanke om, at en indsat har overtrådt bestemmelser, der må antages at medføre straffcelle som disciplinærstraf, kan den indsatte anbringes i forhørscele, hvis det er nødvendigt af hensyn til gennemførelsen af undersøgelser i disciplinærsagen.

Stk. 2. Anbringelse i forhørscele må ikke udstrækkes i længere tid, end undersøgelsen nødvendiggør, og kan højst vare i 5 dage.

Stk. 3. Den tid, som en indsat har været anbragt i forhørscele, fradrages i udståelsen af straffcelle.

Stk. 4. Anbringelse i forhørscele sker efter samme regler som udståelse af straffcelle.«

Konfiskation

230. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 36 kan kriminalforsorgsområdet træffe bestemmelse om konfiskation hos en varetægtsarrestant efter reglerne i bekendtgørelse om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner (konfiskationsbekendtgørelsen), hvoraf det bl.a. fremgår, at straffuldbyrdelseslovens § 73 finder tilsvarende anvendelse for varetægtsarrestanter.

231. Straffuldbyrdelseslovens § 73 har følgende ordlyd:

»**§ 73.** Kriminalforsorgsområdet kan træffe bestemmelse om konfiskation, når genstande og penge er ulovligt indført, erhvervet eller tilvirket i institutionen. Det samme gælder for genstande og penge, der i øvrigt er medtaget, besiddet eller rådet over i strid med regler eller anvisninger for ophold i institutionen. 1. og 2. pkt. finder dog ikke anvendelse på genstande og penge, der tilhører nogen, der ikke er ansvarlig for det ulovlige forhold.

Stk. 2. Kriminalforsorgsområdet kan endvidere træffe bestemmelse om konfiskation, når genstande og penge søges indsmuglet til indsatte. Det gælder dog ikke, hvis de tilhører tredjemand, der ikke er ansvarlig for det ulovlige forhold. Det gælder heller ikke, hvis de tilhører den indsatte og den indsatte godtgør ikke at have haft kendskab til det ulovlige forhold.

Stk. 3. Kriminalforsorgsområdet kan desuden træffe bestemmelse om konfiskation, når genstande og penge som nævnt i stk. 1 findes på institutionens område, hvis det ikke kan fastslås, hvem de tilhører.

Stk. 4. Justitsministeren fastsætter regler om behandlingen af sager om konfiskation.«

Videre henvises til retsplejelovens § 776, 8. pkt.

Modregning af erstatningsbeløb

232. Efter varetægtsbekendtgørelsens kapitel 37 kan kriminalforsorgsområdet - såfremt varetægtsarrestanten under opholdet i varetægtsfængslet har forvoldt skade på institutionens ting ved en erstatningspådragende adfærd - bestemme, at erstatningsbeløbet skal modregnes i den indsattes vederlag for beskæftigelse. Det er dog en betingelse, at varetægtsarrestanten giver samtykke hertil. Sager om modregning af erstatningsbeløb over for varetægtsarrestanter behandles efter reglerne i bekendtgørelse om behandlingen

af sager om modregning af erstatningsbeløb og af bøder for udeblivelse fra afsoning over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner (modregningsbekendtgørelsen), jf. varetægtsbekendtgørelsens § 95, stk. 2.

Vejledning om disciplinærstraf, konfiskation og modregning

233. I tilknytning til disciplinærstrafbekendtgørelsen, konfiskationsbekendtgørelsen og modregningsbekendtgørelsen er udarbejdet vejledning om behandlingen af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejledningen), som indeholder en nærmere beskrivelse af og vejledning om reglerne om disciplinærstraf, forhørscele, konfiskation og modregning.

Kapitel 35

Erstatning i anledning af indgreb under opholdet i varetægtsfængsel m.v.

234. Straffuldbyrdeleslovens §§ 105-106 indeholder regler om dømtes mulighed for erstatning for uforstyldte indgreb under straffuldbyrdelsen. Disse regler gælder ikke for varetægtsarrestanter, som imidlertid har mulighed for at få erstatning efter retsplejelovens regler.

235. Efter varetægtsbekendtgørelsens § 96 behandles spørgsmål om erstatning til varetægtsarrestanter i anledning af indgreb under opholdet i varetægtsfængsel efter reglerne i retsplejelovens kapitel 93 a om erstatning i anledning af strafferetlig forfølgning samt bekendtgørelse om behandlingen af krav fra dømte og varetægtsarrestanter om erstatning i anledning af uforstyldte indgreb under fuldbyrdelse af straf m.v.

236. Det er anklagemyndigheden, som afgør, om erstatningskravet skal anerkendes. Varetægtsarrestanten kan begære erstatningskravet indbragt for retten efter reglerne i retsplejelovens § 1018 f.

237. Rejses der spørgsmål om erstatning til varetægtsarrestanter, sender kriminalforsorgsområdet sagen til anklagemyndigheden til videre foranstaltning.

Kapitel 36

Løsladelse fra varetægt

238. Varetægtsbekendtgørelsen indeholder ikke regler om løsladelse fra varetægt. Baggrunden herfor er, at det er retten eller politiet, der træffer afgørelse om, hvorvidt løsladelse skal ske.

239. Hvis en varetægtsarrestant løslades ved et retsmøde, har denne ret til umiddelbart at forlade stedet. Dette gælder, uanset om kriminalforsorgsområdet finder, at der kunne være behov for, at varetægtsarrestanten fx med henblik på afvikling af visse praktiske ting efter retsmødet vender kortvarigt tilbage til institutionen.

Afsnit VI

Klage m.v.

Kapitel 37

Klageregler m.v.

240. Afgørelser, der træffes over for varetægtsarrestanter, i medfør af reglerne i

- fællesskabsbekendtgørelsen,
- undersøgelsesbekendtgørelsen,
- magtanvendelsesbekendtgørelsen,

- bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab,
- bekendtgørelse om anvendelse af sikringsmidler i kriminalforsorgens institutioner,
- disciplinærstrafbekendtgørelsen, og
- konfiskationsbekendtgørelsen

kan påklages efter reglerne i de pågældende bekendtgørelser.

Reglen i varetægtsbekendtgørelsens § 97 angiver derimod, i hvilke tilfælde varetægtsarrestanter har mulighed for at klage til Direktoratet for Kriminalforsorgen over afgørelser, som kriminalforsorgsområdet har truffet efter varetægtsbekendtgørelsen. For så vidt angår bestemmelsen om klage over forbud mod besøg af nærtstående bemærkes det, at der ved nærtstående forstås ægtefælle eller samlever, børn, børnebørn, forældre, søskende, bedsteforældre, oldeforældre og andre personer, til hvem den indsatte har en sådan tilknytning, at denne kan ligestilles med de nævnte familieband.

Klage skal iværksættes inden to måneder efter, at afgørelsen er meddelt den indsatte. Straffuldbyrdelseslovens § 112 om dømtes adgang til domstolsprøvelse af visse afgørelser gælder ikke for varetægtsarrestanter. Derimod indeholder retsplejeloven regler om, at varetægtsarrestanter har ret til at indbringe bl.a. visse af politiets afgørelser for retten.

241. Varetægtsbekendtgørelsens § 98 indeholder en gengivelse af retsplejelovens § 778 vedrørende arrestanters mulighed for at indbringe klager over ”fængselspersonalets adfærd” for retten. Bestemmelsen omfatter ikke klage over politiets begrænsninger af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed. Sådanne klager kan indbringes for retten efter reglerne i retsplejelovens § 771, stk. 1, § 772, stk. 1 og § 773, jf. varetægtsbekendtgørelsens §§ 99-101 og nedenfor under pkt. 246-252.

242. Klage over ”fængselspersonalets adfærd” skal i første omgang indbringes for kriminalforsorgsområdet. Hvis kriminalforsorgsområdet ikke har truffet afgørelse inden 2 uger efter, klagen er indgivet, kan varetægtsarrestanten indbringe klagen for retten. Det samme gælder, hvis varetægtsarrestanten ikke får medhold i sin klage.

243. Retten kan afvise klagen, hvis den findes åbenbart grundløs, hvis den angår forhold af uvæsentlig betydning, eller hvis den indgives senere end 4 uger efter, at det, der klages over, har fundet sted. Hvis retten tager sagen under behandling, kan retten – når sagen er undersøgt – give en redegørelse for sagen. Redegørelsen sendes til klageren, kriminalforsorgsområdet og direktoratet. Retten kan ikke iværksætte eller beordre iværksat disciplinær- eller straffesag mod den, klagen angår.

244. Kriminalforsorgsområdet skal vejlede varetægtsarrestanter, som klager over fængselspersonalets adfærd, om muligheden for at indbringe sagen for retten, herunder vejlede om de frister, som er nævnt i bestemmelsen, jf. ovenfor under pkt. 242-243.

245. Med hensyn til hvad der forstås ved ”fængselspersonalets adfærd” bemærkes, at det er retten, der gennem retspraksis fastlægger dette begreb nærmere. Imidlertid findes der i retsplejeloven også regler om klager over ”politipersonalets adfærd”. Det centrale område for disse regler er blandt andet klager over vold og anden hårdhændet behandling, klager over anden ukorrekt fremgangsmåde under udførelsen af tjenesten og klager over uhøflig tiltale eller anden ukorrekt personlig fremtræden. Uden for begrebet ”adfærd” falder materielle afgørelser og dispositioner i forbindelse med sagsbehandlingen.

Overføres denne afgrænsning vedrørende ”politipersonalets adfærd” til kriminalforsorgens område, vil fx afgørelse om, at en varetægtsarrestant skal anbringes i observationscelle, ikke kunne indbringes for retten efter § 778. Derimod vil der være mulighed for efter § 778 at gå til retten med en klage over vold eller hårdhændet behandling i forbindelse med gennemførelsen af observationscelleanbringelsen.

Som nævnt ovenfor er det retten, der ved stillingtagen til konkrete klager fastlægger begrebet ”fængselspersonalets adfærd”. På denne baggrund bør der således i alle tilfælde, hvor det ikke er klart, at klagen falder uden for bestemmelsens anvendelsesområde, vejledes om muligheden for at klage efter § 778.

246. Varetægtsbekendtgørelsens § 99 indeholder en delvis gengivelse af retsplejelovens § 771, stk. 1-4, hvoraf det følger, at varetægtsarrestanten kan kræve, at politiets afslag på besøg eller krav om kontrol af besøg forelægges retten til afgørelse. Det følger desuden af bestemmelsens stk. 1-3, at hvis politiet nægter besøg, skal varetægtsarrestanten underrettes herom, medmindre dommeren af hensyn til efterforskningen træffer anden bestemmelse.

247. Adgangen til domstolsprøvelse omfatter kun politiets afgørelse om at nægte besøg eller om kontrol af besøg. Kriminalforsorgsområdets afgørelse om begrænsninger i forhold til besøg af ordens- eller sikkerhedsmæssige grunde kan ikke indbringes for retten efter bestemmelsen i retsplejelovens § 771, stk. 1.

248. Varetægtsbekendtgørelsens § 100 indeholder en delvis gengivelse af retsplejelovens § 772, stk. 1, hvoraf det fremgår, at hvis politiet tilbageholder et brev, skal spørgsmålet, om tilbageholdelsen bør opretholdes, straks forelægges retten til afgørelse. Opretholdes tilbageholdelsen, skal afsenderen straks underrettes, medmindre dommeren af hensyn til efterforskningen træffer anden bestemmelse.

249. Den obligatoriske domstolsprøvelse omfatter kun politiets afgørelse om tilbageholdelse af brev og eventuel undladelse af underretning herom. Kriminalforsorgsområdets afgørelse om åbning og lukning samt gennemlæsning af breve af ordens- eller sikkerhedsmæssige grunde kan ikke indbringes for retten efter bestemmelsen i retsplejelovens § 772, stk. 1. Hvis kriminalforsorgsområdet efter gennemlæsning af et brev finder, at brevet skal tilbageholdes og derfor overgiver dette til politiet, skal politiet indbringe spørgsmålet om tilbageholdelse for retten efter retsplejelovens § 772.

250. Opmærksomheden henledes på, at der i § 12 i bekendtgørelse om adgangen til brevveksling for indsatte, der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (brevbekendtgørelsen), er fastsat en særlig regel om, at hvis det skønnes nødvendigt at tilbageholde et brev til eller fra en varetægtsarrestant, der er anbragt i afsoningsinstitution efter retsplejelovens § 777, overgives brevet til politiet, og retsplejelovens § 772 finder tilsvarende anvendelse, jf. også ovenfor under pkt. 37.

251. Varetægtsbekendtgørelsens § 101 indeholder en gengivelse af retsplejelovens § 773, hvoraf det fremgår, at også andre begrænsninger (end brev- og besøgskontrol) fastsat af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed kan indbringes for retten.

252. Som det fremgår af bestemmelsen, omfatter denne kun begrænsninger, som er fastsat af politiet af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed, som fx begrænsning af varetægtsarrestantens adgang til at se tv og læse aviser, telefonere og varetægtsarrestantens adgang til at medtage egne genstande i institutionen. Begrænsninger, som fastsættes af kriminalforsorgen af hensyn til opretholdelse af orden og sikkerhed i institutionen, kan derimod ikke indbringes for retten efter denne bestemmelse.

253. Vejledning nr. 9743 af 24. september 2021 om bekendtgørelse om ophold i varetægt (varetægtsvejledningen) bortfalder.

Direktoratet for Kriminalforsorgen, den 31. januar 2022

INA ELIASSEN

/ Jakob Schiøler